

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 86'ya Ek)

1615 Sayılı Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında 564 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/464, 1/248)

T.C.

Plan ve Bütçe Komisyonu

5.8.1999

Sayı : A.01.1.PBK/51

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Plan ve Bütçe Komisyonumuzda görüşülerek kabul edilen ve 86 S. Sayısı ile dağıtılarak, Genel Kurul gündeminde yerini alan "Gümrük Kanunu Tasarısı"nın Komisyonumuzda yeni oluşturulan metine uygun gerekçelerin yerine sehven Alt Komisyonunda kabul edilen gerekçelerin S. Sayısında yer aldığı tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca kabul edilen metne uygun ekteki gerekçelerin baskı yapılarak 86 Sıra Sayısına ek olarak dağıtılması hususunda gereğini tensiplerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Metin Şahin

Antalya

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNCA KABUL EDİLEN METNE İLİŞKİN
GENEL GEREKÇE VE MADDE GEREKÇELERİ**

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Ankara Anlaşması 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanmış, 4.2.1964 tarih ve 397 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 22.10.1964 tarih ve 6/3820 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu anlaşmanın 2 nci maddesinin 2 ve 3 üncü fıkralarında; anlaşmanın amaçlarına ulaşmak için 3, 4 ve 5 inci maddeler uyarınca zaman içerisinde bir Gümrük Birliği kurulacağı ve

ortaklığın, hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönem adı verilen safhadan sonra sağlanacağı belirtilmektedir.

Anlaşmanın 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrası; Tarafların geçiş dönemi içerisinde karşılıklı ve dengeli yükümlülüklerle dayalı olarak, aşamalı bir şekilde gümrük birliği kuracakları ve ortaklığın iyi işlemesi, bunun gerektirdiği ortak tedbirlerin geliştirilmesi için ekonomi politikalarını uyumlaştıracaklarını hükme bağlamıştır.

Yukarıda sözü edilen geçiş döneminin gerçekleşme şartları, usulleri, sıra ve süreleri ile ilgili hükümlerini tespit etmek üzere 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış bulunan Katma Protokol ise, 22.7.1971 tarih 1448 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 21.12.1972 tarih ve 7/5476 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Protokolün 10 ve 11 inci maddeleri ile, geçiş döneminin, Protokolün yürürlüğe giriş tarihinden itibaren 22 yıl sürmesi öngörülmüştür. Buna göre, Toplulukta serbest dolaşım halinde olan ve Protokol kapsamında bulunan ürünlerin Türkiye'ye ithalinde alınan gümrük vergilerinin belli bir süre içinde sıfırlanması, bazı ürünlerin 12 yıl, bazı ürünlerin ise 22 yıl içinde gümrük vergilerinin sıfırlanması hedeflenmiştir. Topluluk ise, Türk sanayi ürünlerinin ithalatından geçiş döneminin başladığı tarihten itibaren gümrük vergisi almamaktadır. Bahse konu geçiş dönemi 1995 yılının sonunda tamamlanmış ve 1.1.1996 tarihinden itibaren Türkiye ile Avrupa Birliği arasında gümrük birliği tesis edilmiştir.

Katma Protokolün 6 ncı maddesi; geçiş dönemi içerisinde tarafların gümrük konusundaki kanun, yönetmelik ve idari tasarruflarını, birbirine yakınlıştıracaklarını hükme bağlamıştır.

Son olarak, Avrupa Birliği - Türkiye Ortaklık Konseyi tarafından 06.03.1995 tarihinde kabul edilen, taraflar arasında sağlanacak gümrük birliğinin esaslarını içeren Kararın 26 ncı maddesinde aşağıdaki husus hükme bağlanmıştır:

"Bu Kararın yürürlüğe giriş tarihinde, Türkiye, Topluluk Gümrük Kodunu oluşturan (EEC) 2913/92 sayılı ve 12 Ekim 1992 tarihli Konsey Yönetmeliği ile onun uygulama hükümlerini belirleyen (EEC) 2454/93 sayılı ve 2 Temmuz 1993 tarihli Komisyon Yönetmeliğini temel alan aşağıdaki konulara ait hükümleri benimseyecektir:

- a) Eşyanın menşei
- b) Eşyanın gümrük kıymeti
- c) Gümrük Birliği Bölgesine gelen eşyanın gümrüğe sunulması
- d) Gümrük beyanı
- e) Serbest dolaşıma giriş
- f) Askıya alma düzenlemeleri ve ekonomik etkili gümrük işlemleri
- g) Eşyanın dolaşımı
- h) Gümrük yükümlülüğü
- i) Başvuru hakkı."

Bu bakımdan, kısaca Ortak Gümrük Kanunu diye adlandırılabilir olan Konsey Yönetmeliğinin ana müesseselerinin millî mevzuatımıza yansıtılması gerekli görülmüştür. Diğer taraftan, Ortak Gümrük Kanununda bulunan bazı hususlar ekonomik faaliyetlerin olumlu yönde gelişimini sağlayan ve bürokratik işlemleri azaltan düzenlemeler olarak değerlendirilmektedir.

Bu nedenle, Kanun tasarsına Ortak Gümrük Kanununun bütün temel müesseseleri alınmış ve Türkiye'nin milli ihtiyaçlarını karşılayan maddeler ile uygulamaya açıklık getiren maddeler tasarıya eklenmiştir. Başka bir deyişle, Topluluk ile sağlanan Gümrük Birliğine bağlı olarak, mevcut Gümrük Kanunumuz ve ilgili mevzuat basitleştirilmiş, bazı boşluklar giderilmiş ve Avrupa Birliği gümrük mevzuatı ile gerekli entegrasyon sağlanmıştır.

Kanunun getirdiği en önemli yenilik; gümrük tarifesi dışındaki önlemlerle yerli tarım ve sanayi ürünlerinin korunmasına olanak sağlanabilmesidir. Kanunun birçok maddesinde tarım politikası ve ticaret politikası önlemlerine atıfta bulunularak, bu önlemler doğrultusunda gümrük rejimlerinin uygulanması olanağı yaratılmıştır. Örneğin, yerli ürünlerin korunmasına yönelik olarak miktar veya tarife kotaları uygulanması yönünde alınacak kararlar, tarım ürünlerinin iç piyasa dengeslerini bozacak ölçüde ihracını engellemek üzere bunlardan ihracat vergisi alınması yönündeki kararlar uygulamaya konulduğu tarihte, Gümrük Kanununun ilgili hükümlerine göre gerekli işlemler yapılacaktır.

Diğer bir yenilik, Eşyanın Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanıma Tabi Tutulması kavram ve uygulaması kapsamında gümrük işlemlerinin daha anlaşılabilir hale getirilmesidir. Bu sistematik yapı içerisinde, eşya, gümrük rejimine tabi tutulabilmekte, serbest bölgeye konulabilmekte, gümrük birliği gümrük bölgesi dışına yeniden ihraç edilebilmekte, imhası veya hazineye terki mümkün olabilmektedir. Sözü edilen gümrük rejimleri ise, serbest dolaşıma giriş, transit, antrepo, dahilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme, geçici ithalat, hariçte işleme ve ihracat rejimleri şeklinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Kanunun getirdiği diğer bir yenilik; kişilerin bir eşya ile ilgili olarak gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma başlamadan önce, gümrük idarelerine başvurarak gümrük mevzuatının uygulanmasına ilişkin bir karar alınmasını isteme hakkına sahip olabilmeleridir. Böyle bir talebin usulüne uygun olarak yapılması halinde, gümrük idarelerinin ilgiliye 30 gün içinde aldıkları karar yazılı olarak bildirmeleri gerekecektir. Ayrıca, kişiler gümrük tarifelerinin ve menşé kurallarının uygulanması ile ilgili olarak Gümrük Müsteşarlığından "bağlayıcı tarife ve menşé bilgisi" isteme hakkına sahip olacaklardır.

Öte yandan, kara, deniz ve hava taşıtlarının gümrük idarelerine verdikleri üç değişik forma bağlanmış Türkçe giriş ve çıkış manifestoları bu Kanun uygulamasında artık "Özet Beyan" adı verilen tek bir forma bağlanmakta ve bu sayede üç ayrı form uygulamasının yarattığı karmaşıklıklar ortadan kaldırılarak bürokratik işlemler basitleştirilmektedir. Ayrıca söz konusu taşıt araçlarının orijinal manifesto, TIR karnesi veya konşimento gibi eşyanın teşhisi için gerekli ayrıntıları içeren ve uluslararası kabul gören ticari veya resmî belgeleri gümrük idarelerine ibraz etmeleri halinde, kendilerinden ilave olarak özet beyan alınmayacaktır.

Bu Kanunun öngördüğü en önemli değişikliklerden biri de mevcut uygulamadaki sundurma rejiminin "Eşyanın Geçici Depolanması" adı altında yeniden düzenlenmesidir. Bu suretle, eşyanın bir an önce ekonomiye kazandırılmasını ve deniz-hava limanlarında eşya sirkülasyonunun hızlandırılmasını sağlamak amacıyla, eşyanın geçici depolama yerlerinde bekleme süreleri kısaltılmaktadır. Bunun yanı sıra, hemen belirtmek gerekir ki, yeniden düzenlenen antrepo rejiminde bekleme süreleri sınırsız kılınmıştır.

Antrepo rejiminde getirilen diğer bir yenilik, gümrük kontrolleri aynı kalmak kaydıyla, antrepo işleticisi kamu kuruluşlarının yanı sıra özel kuruluşlara da genel veya özel antrepo işletme hakkı tanınmasıdır. Bu şekilde, özel sektör kuruluşlarının ekonomik yönden gerekli görmeleri halinde

antrepo açıp işletebilmeleri ve faaliyetlerinde daha liberal olabilmeleri mümkün kılınmaktadır. Ayrıca, genel antrepoların özel bölümlere ayrılabilmesi ve buralarda eşya depolanması ile ekonomik faaliyetlerde bulunulması, eşyanın işletici kuruluşun yanı sıra kullanıcı kuruluşun da sorumluluğuna bırakılabilmesini mümkün kılacaktır.

Tasarıyla eşya sahiplerini dolaylı temsil yoluyla temsil etmek suretiyle, gümrük idarelerinde iş takip eden gümrük komisyoncularının unvanları gümrük müşaviri olarak değiştirilmiş; gerekli koşulları taşıyan ve yeterli bilgi ve beceri düzeyine gelen meslek mensupları gümrük müşaviri ve gümrük müşavir yardımcısı olarak yetkilendirilmiştir. Ayrıca, tasarı ile getirilen düzenlemelerle, etkin gümrük denetiminin sağlanması yönünde gümrük müşavirlerine daha fazla sorumluluk verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu Kanunun amacının Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren, çıkan eşya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarının belirlenmesi olduğu ifade edilmiştir.

Madde 2. — Bu maddede Türkiye Gümrük Bölgesinin tanımı yapılmış; Türkiye karasuları, iç suları ve hava sahasının gümrük bölgesine dahil olduğu ifade edilmiştir.

Madde 3. — Kanun metni içinde kullanılan deyimlerin ve kavramların farklı şekilde yorumlanmaması amacıyla bu Kanunda geçen bazı terimlerin tanımı yapılmıştır.

Madde 4. — Bu madde ile gümrük idarelerinin yapacakları gözetim ve denetime tabi olacak yükümlülerin uymaları gereken genel kurallar ile bu kişilerin yükümlülükleri belirtilmiştir.

Madde 5. — Bu maddede kişilerin gümrük mevzuatı ile öngörülen tasarrufları ve işlemleri gerçekleştirmek üzere kimleri temsilci tayin edecekleri hükmüne bağlanarak, doğrudan temsil ile dolaylı temsilin kimler tarafından ve nasıl olacağı belirtilmiştir.

Madde 6. — Gümrük idarelerinin gümrük mevzuatının uygulanmasına ilişkin bir karar vermesini isteyen kişilerin izleyeceği yol ile idarelerde yürütülecek karar alma sürecine ilişkin hükümler bu maddede yer almıştır.

Madde 7. — Gümrük idareleri tarafından verilen ve ilgilinin lehine olan kararların eksik veya yanlış bilgilere dayanılarak verilmiş olması halinde yapılacak işlemler bu maddede belirtilmiştir. Bu gibi durumlarda alınan karar iptal edilecektir.

İlgilinin lehine olan ve bu maddede belirtilen haller dışında bir kararın verilebilmesi için öngörülen bir veya daha fazla koşulun gerçekleşmemiş veya gerçekleşemez olması halinde, bu kararın iptal edilebileceği veya değiştirilebileceği hükmüne bağlanarak, buna ilişkin işlemler maddede yer almıştır.

Madde 8. — Bütün kişilerin gümrük idarelerinde gümrük mevzuatının uygulanması hakkında bilgi talep etmeleri mümkün bulunmaktadır. Bu bilgiler gümrük idareleri tarafından ücretsiz sağlanır. Bu madde, bilgi istenilmesine ilişkin genel hükümleri içermektedir.

Madde 9. — Bu madde kişilerin yazılı talepleri üzerine Gümrük Müsteşarlığı veya yetkilendirdiği gümrük idaresi tarafından bağlayıcı tarife veya bağlayıcı menşe bilgisini vermesini öngörmektedir.

Bağlayıcı tarife veya bağlayıcı menşe bilgisinin bağlayıcılığı, geçerlilik süresi, geçerliliğini kaybetme koşulları ve bunun istisnaları madde metninde yer almıştır.

Madde 10. — Gümrük mevzuatının doğru olarak uygulanması için gerekli görülen bütün önlemlerin Gümrük Müsteşarlığınca alınacağı hususu bu maddede belirtilmiştir.

Dünyanın her yerinde gümrük mevzuatı, uyulması zorunlu birçok hüküm içermekte ve bu hükümler sayısız bürokratik işlemin yapılmasını öngörmektedir. Ancak, yeni ekonomik oluşumlar,

yeni buluşlar ve yeni idari yapılanmalar, gümrük mevzuatının bu oluşumların gerisinde kalmasına yol açabilmektedir. Maddenin 2 nci fıkrası bu gibi hallerde gümrük mevzuatının basitleştirilebilmesi için gerekli düzenlemelerin yönetmelikle yapılması konusunda Gümrük Müsteşarlığına yetki vermektedir.

Madde 11. — Bu madde ile gümrük işlemleri ile ilgili kişilerin, bu işlemlerle sınırlı kalmak koşuluyla, gümrük idarelerinin talep ettiği belge ve bilgileri vermesi gerektiği hususu hüküm altına alınmıştır. Gümrük işlemleri nedeniyle, alım-satım faturası, proforma faturalar, alım-satım sözleşmesi ithal veya ihraç eşyasına ilişkin firmanın muhasebe kayıtları gibi beyanı destekleyen belge ve bilgiler talep halinde gümrük idaresine ibraz edilecek; bu bilgilerin gizliliği ileri sürülerek bunların verilmesinden kaçınılamayacaktır.

Madde 12. — 11 inci maddede belirtilen belge ve bilgiler mesleki veya ticari sırlar olabilmektedir. Bu durumda, mesleki veya ticari sır niteliğinde olan bilgilerin gümrük idarelerine ibraz edilmesi nedeniyle kişilerin zarar görmesi engellenmelidir. Bu madde, yargı kararları dışında gümrük idarelerinin söz konusu bilgileri ilgili kişilerin izni olmadıkça açıklayamayacaklarını hüküm altına almıştır.

Madde 13. — Gümrük denetimleri fiili ithal veya ihraç işlemlerinden yıllar sonra da yapılabilir. Bu bakımdan, gümrük mevzuatının uygulanmasına ilişkin belgelerin sonraki yıllarda tekrar incelenme zorunluluğu doğabilmektedir. Bu madde, söz konusu belgelerin gümrük denetimi amacıyla saklanacağı süreyi ve bu sürenin başlangıcının nasıl belirleneceğini hüküm altına almıştır.

Madde 14. — Bu madde, gümrük mevzuatının uygulanması amacıyla, tayin edilen süre, tarih ve vadelerin, aksine bir hüküm bulunmadıkça uzatılmayacağını veya ertelenmeyeceğini hüküm altına almaktadır.

Madde 15. — Bilindiği gibi gümrük birliğinin temel koşullarından biri üye ülkelerin kendi aralarındaki ticaretten ithalat veya ihracat vergileri almamalarının yanı sıra üçüncü ülkelere karşı bir ortak gümrük tarifesi uygulamalarıdır.

Bu amaçla hazırlanan ve Avrupa Birliğinin yetkili organlarında kabul edilerek yürürlüğe konulan ortak gümrük tarifesi birliğe üye tüm ülkelerde uygulanmaktadır. Türkiye'nin de gümrük birliği üyesi olarak bu ortak tarifeyi uygulamaya koyma zorunluluğu bulunmaktadır.

Maddenin ilk fıkrasında, gümrük yükümlülüğünün doğması halinde, kanunen alınacak vergilerin gümrük birliği amaçlarına uygun olarak yürürlüğe konulmuş Türk Gümrük Tarife Cetveline göre hesaplanacağı hüküm altına alınmıştır.

2 nci fıkrada ise eşya ticaretine ilişkin özel hükümlerle belirlenmiş diğer önlemlerin eşyanın tarife sınıflandırılmasına göre uygulanacağı belirtilmiştir. Bu durumda, bir eşyanın ithalatına veya ihracatına bir önlem getirilmek isteniyorsa, eşyanın ticari markası veya ticari isminin değil, Kombine Eşya Nomanklatüründe yer alan pozisyon numarası ve gümrük literatürü ile belirlenmiş ismi gözönünde bulundurulacaktır.

Maddenin 3 üncü fıkrasında gümrük tarifesinin kapsamı belirlenmiştir. Buna göre, gümrük tarifesi; Bakanlar Kurulunca kabul edilen Türk Gümrük Tarife Cetvelini, tamamen veya kısmen Türk Gümrük Tarife Cetveline dayanan veya bu cetvele alt açılımlar ekleyen ve eşya ticaretine ilişkin tarife önlemlerinin uygulanması için tespit edilen cetvelleri; gümrük tarifesinde yer alan gümrük vergi oranlarını; tarım politikası veya tarım ürünleri ile ilgili özel düzenlemelere ilişkin tarımsal mali yükleri; Türkiye'nin bazı ülkeler veya ülke grupları ile yaptığı tercihli tarife anlaşmalarında yer alan tercihli tarife uygulamalarını; Türkiye tarafından tek taraflı olarak bazı ülkeler, ülke grupları veya toprak parçaları için tanınan tercihli tarife uygulamalarını; ithalat vergilerinde bazı eşyaya koşullu

olarak uygulanacak muafiyet veya indirim uygulamalarını; bunların dışında kalan diğer tarife uygulamalarını kapsadığı belirtilmektedir.

Maddenin 4 üncü fıkrası, gerekli koşulların sağlanması ve beyan sahibinin talep etmesi halinde, ithal eşyasına kanuni vergi oranı yerine 3 üncü fıkranın (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen indirimli veya tercihli tarifelerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

5 inci fıkrada ise (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen tarife uygulamalarının belirli bir ithalat hacmi ile sınırlandırılması halinde, tarife kotalarının söz konusu olduğu durumlarda tespit edilen ithalat hacmi sınırına ulaşıldığında; tarife tavanlarının söz konusu olduğu durumlarda da Bakanlar Kurulu Kararı ile uygulamanın durdurulacağı hükmü yer almıştır.

Maddenin 6 ncı fıkrası "eşyanın tarife pozisyonu" kavramına açıklık getirmektedir. Buna göre, yürürlükteki hükümlere uygun olarak bir eşyanın girmesi gereken Türk Gümrük Tarife Cetvelinin veya 3 üncü fıkranın (b) bendinde öngörülen diğer bir alt pozisyonu ile tamamen veya kısmen Türk Gümrük Tarife Cetveline dayanan veya bu cetvele alt açılımlar ekleyen ve özel alanlara ait eşya ticaretine ilişkin tarife önlemlerinin uygulanması için tespit edilen diğer cetvellerin alt pozisyonunun saptanması anlaşılır.

7 nci fıkrada, Gümrük Tarife Cetveli, izahnamesi ve eşya fihristinin, Müsteşarlıkça hazırlanacağı ve Resmi Gazetede yayımlanacağı belirtildikten sonra bu metinlerin idari ve kazai uygulamalarda esas tutulacağı belirtilmiştir.

Madde 16. - Bu maddede "tercihli tarife uygulaması" kavramı açıklanmakta ve bu uygulamadan nasıl yararlanılabileceği belirtilmektedir.

Tercihli tarife uygulaması, tarife kotaları kapsamında olsa bile ithalat vergisinde bir indirim veya şartlı muafiyet uygulaması anlamına gelmektedir.

Maddenin ilk fıkrasında, ekonomik etkili gümrük rejimlerinin kullanımı için mahiyeti ve nihai kullanım şekli gerekçesi ile bazı eşyanın tercihli tarife uygulamasına tabi tutulmasına ilişkin koşulların Bakanlar Kurulu Kararı ile belirleneceği; bir izin gerektiğinde, bunun ekonomik etkili bir gümrük rejiminin uygulanması için verilebileceği ve uyulması gereken koşulların da izinde yer alacağı hususları belirtilmiştir.

Madde 17. - Genel olarak gümrük uygulamalarında menşee kuralları büyük bir önem arz etmektedir. Tercihli veya tercihsiz tarifelerin uygulanmasında, kotalar ve diğer tarife dışı önlemlerin izlenmesinde, eşyanın menşeeinin belirlenmesi gerekmektedir. Özellikle günümüzün ileri teknolojik ürünlerinin binlerce girdi kullanılarak üretildiği ve bu girdilerin farklı ülkeler menşeei oldukları görülmektedir. Bu gibi durumlarda, sözlü edilen ürünlerin menşeeinin belirlenmesi basit veya tek girdili ürünlere göre daha zor olmaktadır.

17 nci maddenin yer aldığı bölümde, eşyanın tercihli olmayan menşeeine ilişkin kurallar açıklanmakta, bu madde metninde ise konunun kapsamı belirlenmektedir.

Madde 18. - Bu maddede, tümtüyle bir ülkede üretilen eşyanın menşeeini belirleyen kriterler sayılmaktadır. Buna göre, tümtüyle bir ülkede elde edilen veya üretilen eşya o ülke menşeei kabul edilmektedir.

Tümtüyle bir ülkede elde edilen veya üretilen eşya ifadesinden, o ülkede çıkarılan maden cevherlerinin, o ülkede toplanan bitkisel ürünlerin, o ülkede doğan ve yetiştirilen canlı hayvanların ve bu hayvanlardan elde edilen ürünlerin, o ülkede tutulan ve aylan avcılık ve balıkçılık ürünlerinin, o ülke bandırasını taşıyan gemiler tarafından açık denizlerde çıkarılan av ürünleri ve diğer deniz mahsullerini ve yine açık denizlerin dibindeki toprağın altından çıkartılan maden cevherleri ve pet-

rolün, diğer bir ürün elde edilirken ortaya çıkan atık ve artıkların ve yukarıda sayılan tüm eşyanın üretiminde elde edilen yan ürünlerin anlaşılması gerektiği belirtilmiştir.

Madde 19. – Bu madde, üretimi birden fazla ülkede gerçekleştirilen eşyanın menşeinin nasıl belirleneceğini hüküm altına almıştır. Buna göre, bu şekilde üretilen eşya, yeni bir ürün imalatıyla sonuçlanan veya imalatın önemli bir aşamasının ve ekonomik yönden gerekli görülen en son esaslı işçiliğin veya işlemin yapıldığı ülke menşeli sayılmaktadır.

Böylece, eşyanın menşei belirlenirken temel unsur “ekonomik yönden gerekli görülen en son esaslı işçilik veya işlem” olmaktadır.

Madde 20. – Menşe saptırması yaparak, Türkiye tarafından belirli ülkelerin eşyasına uygulanan hükümleri aşmak amacı ile üretilen eşyanın o ülkeler menşeli sayılmayacağı hususu, bu maddede belirtilmiştir.

Madde 21. – Bu madde, eşyanın menşinin kanıtı olarak bir menşe şahadetnamesinin gümrük ibrazını hükme bağlayarak, menşe şahadetnamesinin şeklinin ve içereceği bilgilerin yönetmelikle belirleneceğini hükme bağlamaktadır. Ayrıca, eşyanın menşinin belirlenmesi konusunda menşe şahadetnamesinin yetersiz kalması halinde, ek kanıtların gümrük idaresince istenebileceği hükümler madde metninde yer almıştır.

Madde 22. – Bu madde, eşyanın tercihli menşe kurallarını belirlemektedir. Buna göre, tercihli tarife uygulamalarından yararlandırılmak istenen eşyada tercihli menşe kuralları, Türkiye'nin bazı ülkeler veya ülke grupları ile yaptığı tercihli bir tarife uygulaması gerektiren anlaşmalar kapsamı eşya için bu anlaşmalar ile belirlenecektir. Diğer taraftan, Türkiye tarafından tek taraflı olarak bazı ülkeler, ülke grupları veya toprak parçaları için tanınan tercihli tarife uygulamalarından yararlanan eşya için uygulanacak tercihli menşe kuralları ise Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenecektir.

Madde 23. – Bu maddenin yer aldığı üçüncü bölümde eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Kıymet konusu yıllarca uluslararası gümrük camiasını meşgul eden bir konu olmuştur. Eşyanın gümrük vergilerinin hesaplanmasında baz alınacak kıymetinin objektif kriterlere göre belirlenmesi, vergilendirmede yatay adaletin sağlanması bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) nezdinde uzun süre yürütülen müzakereler sonucunda hazırlanan “1994 GATT'ın VII nci Maddesinin Uygulanmasına Dair Anlaşma” (Cenevre Kıymet Kodu) 01.11.1979 tarihinde tarafların imzasına açılmış ve Türkiye tarafından 12.05.1988 tarihli, 3447 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuştur. Söz konusu Anlaşma hükümleri, Türkiye'nin koyduğu beş yıllık süreyle erteleme rezervinin bittiği tarihte yürürlüğe giren 10.02.1994 tarihli, 3968 sayılı Kanunla milli mevzuatımıza uyarlanmıştır.

Bu bakımdan, ithal eşyasının gümrük kıymetinin belirlenmesine ilişkin maddelerin yürürlükteki hükümlerden bir farkı bulunmamaktadır.

23 üncü madde, eşyanın gümrük kıymetinin gümrük tarifesinin ve eşya ticaretine ilişkin belirli konularda getirilen tarife dışı önlemlerin uygulanması amacıyla, bu bölümde yer alan hükümler kapsamında belirleneceğini kaydederek, genel çerçeveyi çizmektedir.

Madde 24. – İthal eşyasının gümrük kıymetinin belirlenmesinde bazı yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin ilkinde göre, gümrük kıymetinin belirlenmemesi halinde bir sonraki yöntem belirleyici olmaktadır. İkinci yöntemin de belirleyici olamaması halinde takip eden yöntemlere göre kıymet belirlenmektedir.

Maddede, gümrük kıymetini belirleyen ilk yöntemle ilişkin kurallar sıralanmaktadır. Buna göre, ithal eşyasının gümrük kıymeti eşyanın satış bedelidir. Satış bedeli, Türkiye'ye ihraç amacıyla yapılan satış sırasında ortaya çıkan ve gerekli düzeltmelerin yapıldığı fiilen ödenen veya ödenecek olan fiyattır.

Maddenin devamında eşyanın satış bedelinin unsurları sıralanmaktadır.

Madde 25. - Maddenin 25 inci fıkrasında satış bedeli yöntemine göre eşyanın gümrük kıymetinin belirlenememesi durumunda 2 nci fıkrada belirtilen yöntemlerin sıra halinde uygulanması ile kıymet belirlenmesi yapılacağı ifade edilmektedir.

Buna göre;

a) Türkiye'ye ihraç amacıyla satılan ve kıymeti belirlenecek eşya ile aynı veya yakın bir tarihte ihraç edilen "Aynı Eşya"nın satış bedeli;

b) Türkiye'ye ihraç amacıyla satılan ve kıymeti belirlenecek eşya ile aynı veya yakın tarihte ihraç edilen "Benzer Eşya"nın satış bedeli;

c) İthal eşyasının veya aynı veya benzer eşyanın Türkiye içinde satıcıdan müstakil kişilere yapılan en büyük miktardaki satışına ait birim fiyata dayalı kıymet;

d) İthal eşyasının üretiminde kullanılan malzeme ve yapılan imalat veya diğer imal işlemlerinin bedel veya kıymetleri ve Türkiye'ye ihraç edilmek üzere ihraç ülkesindeki üreticiler tarafından üretilen kıymeti belirlenecek eşya ile aynı sınıf veya cins eşyanın satışından mutlak olan kâr ve genel giderlere eşit bir tutarın ilavesi ile hesaplanmış kıymet; eşyanın gümrük kıymeti olarak kabul edilebilecektir.

Madde 26. - Bu madde, eşyanın gümrük kıymetinin 24 ve 25 inci maddelere göre belirlenmesi halinde, GATT prensiplerine göre uygun yöntemlerle ve Türkiye'de mevcut veriler esas alınarak belirleneceğini hüküm altına alarak, bu yöntemin uygulanmasına ilişkin kuralları saymaktadır.

Madde 27. - Satış bedeli yöntemine göre kıymet belirlendiği hallerde, ithal eşyasının fiilen ödenen veya ödenecek fiyatına ilave edilecek komisyonlar, tellâliye, kap maliyetleri, ambalaj bedelleri, yedek parçalar, kalıplar, çizim ve plan veya taslak hazırlama hizmetleri, royalti ve lisans ücretleri, nakliye ve sigorta giderleri gibi masraflar bu madde metninde gösterilmiştir. Aynı maddede, gümrük kıymetine dahil edilmeyecek ödemeler de belirtilmiştir.

Madde 28. - Bu maddede gümrük kıymetinden ayırdedilebilmeleri koşuluyla gümrük kıymetine dahil edilmeyecek olan giderler sıralanmıştır. Buna göre, Türkiye'deki nakliye giderleri, makine ve tesislerin ithalinden sonra montaj veya bakımlarına ilişkin giderler, alıcı tarafından üstlenilen faiz giderleri, ithal eşyasının Türkiye'de çoğaltılması hakkı için yapılan ödemeler, satın alma komisyonları ve eşyanın ithali nedeniyle Türkiye'de ödenecek ithalat vergileri eşyanın gümrük kıymetine dahil edilmeyecektir.

Madde 29. - Bilindiği gibi çağımızın bilgisayar teknolojisi büyük aşamalar kaydetmiş ve bilgi yüklü küçük taşıyıcılar icat edilmiştir. Bu taşıyıcılar "microchips" diye adlandırılan küçültülmüş entegre devreler şeklinde olabildiği gibi, disket veya manyetik teyp biçiminde de olabilmektedir. Bu taşıyıcıların boş olanları oldukça düşük fiyatlarla pazarlanmaktadır. Ancak; bu taşıyıcılara bir bilgisayar programı veya veri yüklendiğinde eşyanın değeri boş haliyle kıyaslanamayacak kadar yükselmektedir. Bu durumda eşyanın gümrük kıymetinin nasıl hesaplanacağı sorunu ortaya çıkmaktadır.

Olaya vergi tahsilâtı yönünden bakıldığında, dolu disketlerin program ücretleriyle birlikte hesaplanan kıymetinin vergilendirmede esas alınması gerektiği sonucuna varılabilmektedir. Ancak, olaya teknoloji transferi yönünden bakıldığında dolu taşıyıcıların program ücretleri göz önüne alınmadan belirlenecek gümrük kıymetinin vergi hesaplanmasında matrah olarak alınması kanaatine ulaşılabilmektedir.

Bu bakımdan, 29 uncu madde ile veri işleme donanımlarında kullanılmak üzere veri veya komutlar yüklü bilgi taşıyıcıların gümrük kıymetlerinin belirlenmesi konusunda Gümrük Müsteşarlığına yetki verilmektedir. Böylece, Müsteşarlık bu konudaki güncel gelişmelere göre yönetmelikle düzenleme yapabileceğine haiz olacaktır.

Madde 30. — Eşyanın kıymetinin Türk Lirası olarak beyanının zorunlu olduğu ve faturalarda ve diğer belgelerde kayıtlı yabancı paraların gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan T.C. Merkez Bankası döviz satış kuruna göre Türk Lirasına çevireceği hususu bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 31. — Bu maddede, serbest dolaşıma giren eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesine ilişkin olarak Müsteşarlıkça özel hükümler tespit edilebileceği belirtilmektedir. Ayrıca, kıymet belirleme yöntemlerinin bir istisnası olarak, genellikle konsiye şeklinde teslim edilen çabuk bozulabilir eşyanın gümrük kıymetinin, beyan sahibinin talebi üzerine, Müsteşarlıkça tespit edilen basitleştirilmiş kurallar çerçevesinde belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 32. — Bu maddede, ithal eşyasının ağırlığı ile kaplarına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Buna göre, gümrük tarifesinde ağırlık esasına göre vergiye tabi eşyanın brüt ağırlığına atıfta bulunulan hallerde, ambalajlı ağırlığın, net ağırlığa atıfta bulunulan hallerde ise ambalajsız ağırlığın esas alınması gerektiği hükme bağlanmıştır. Madde metninde ambalajlı-ambalajsız eşyaya ilişkin diğer hükümlerin yanı sıra, değişik ölçü birimlerinin birbirlerine dönüştürülmesine yönelik usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir. Böylece, metreküpün kilograma çevrilmesi veya tam tersinin yapılabilmesi mümkün hale gelecek; beyana esas teşkil eden belgelerde kayıtlı ölçü birimlerinin gümrük tarifesindeki ölçü birimlerine dönüştürülmesi imkânı doğacaktır.

Maddede ayrıca alışılacağı ambalaj niteliğinde olmayan kutu, kılıf ve muhafazaların vergilendirilmesine ilişkin hükümler ile gümrük kontrollerinde yapılan tartımlarda ve ölçümlerde ortaya çıkan fazlalık veya noksanlıklara yönelik hükümler yer almaktadır.

Madde 33. — Bu maddenin yer aldığı bölümde, her türlü taşıtın Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışı sırasında yürütülecek gümrük işlemleri belirtilmiştir. Taşıtlara uygulanacak işlemlerin eşyaya uygulanacak işlemlerden farklılık arz etmesi, bunlara ait hükümlerin farklı bir ayırım altında yer alması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Bu maddede, kara, su veya havadan olup olmadığına bakılmaksızın Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışın gümrük kapılarından yapılacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca, Türkiye'ye gelen taşıtların transit geçişlerinde veya iç gümrüklere sevkinde izleyecekleri güzergâhların önceden belirlenmesi ve bu güzergâhların izlenmesi zorunluluğu getirilmiş; giriş ve çıkış kapılarıyla bunları birbirine bağlayan yolların ve hava limanlarının Müsteşarlıkça tespit edilmesi hükme bağlanmıştır.

Madde 34. — Türkiye Gümrük Bölgesine giren ve çıkan taşıtların uyması gereken kurallar bu maddede belirtilmiştir.

Buna göre, gümrük denetimine tabi olan tüm bu taşıtlar gümrük idareleri tarafından kontrole tabi tutulabilecektir. Gümrük denetlemesi bitmeyen taşıtlara yük veya yolcu alınıp verilmeyecektir.

Diğer taraftan, Türk karasularına giren gemilerin uymak zorunda oldukları kurallar hüküm altına alınmıştır. Buna göre, yabancı limanlardan gelerek Türkiye karasularına giren gemiler mutlak rotalarını değiştiremeyecek, yolda duramayacak, başka gemilerle temas edemeyecek ve gümrük idaresi bulunmayan limanlara yanaşmayacaktır. Bu gemiler gelişlerinden veya gidişlerinden 3 saat önce durumdan gümrük idaresini haberdar edeceklerdir. Bu hükümlerin vaz'edilmesi ile kara ulaşımına göre nispeten kontrolü daha güç olan deniz trafiğinin etkin bir şekilde denetlenmesi amaçlanmıştır.

34 üncü maddede, hava araçlarının Türkiye'ye iniş ve Türkiye'den kalkışlarına ilişkin kurallar belirtilmiştir. Türkiye'ye inen veya Türkiye'den kalkan dış sefer uçaklarının gümrük idaresi bulunan ve uluslararası seferlere açık havalimanlarına inip kalkmaları zorunlu bulunmaktadır. İçlerinde normal kargo veya askeri kargo olup olmadığına bakılmaksızın eşya taşıyan tüm hava harp gemileri de gümrük denetimine tabidir. Ancak, içinde eşya bulunmayan Türk veya yabancı hava harp araçları gümrük denetlemesine tabi tutulmayacaktır.

Madde 35. — Bu maddede, Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışların ve gümrük idarelerindeki her tür gümrük işlemlerinin normal çalışma saatleri içinde yapılacağı hükme bağlanmıştır. Ancak, tarifeli sefer yapan her tür taşıt ile düzensiz sefer yapmakla birlikte, yolcu getiren taşıtlar gece ve gündüzün her saatinde gümrük bölgesine girip çıkabileceklerdir. Zorlayıcı sebepler, bu madde ile getirilen kuralın gümrük idarelerince aşılabilmesine imkân tanımıştır.

Madde 36. — Bu maddenin yer aldığı ayırmada eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girmesine ilişkin genel kurallar belirtilmiştir.

Maddede, bölgeye getirilen eşyanın gümrük gözetimine tabi olduğu ve bunların gümrük denetiminin yürürlükteki hükümlere uygun olarak yapılacağı ifade edilmiştir.

Söz konusu eşya gümrükçe onaylanmış bir işlemi veya kullanıma tabi tutuluncaya veya bir serbest bölgeye girinceye yahut yeniden ihraç veya imha edilinceye kadar gümrük gözetimi altında kalacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 37. — Bu maddede Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşyanın konulacağı yer ve bu konudaki diğer hükümler yer almıştır. Buna göre, bölgeye getirilen eşya, tayin edilen gümrük idaresine veya gümrükçe uygun görülen bir yere veya bir serbest bölgeye konulabilir. Serbest bölgeye doğrudan konulmak istenen eşyanın yine doğrudan doğruya bu bölgeye getirilmesi gerekir. Madde ile sınır ahalisi ve bunlara ait eşya ile posta eşyası ve ekonomik açıdan önem arz etmeyen eşya için özel düzenlemeler yapma konusunda Gümrük Müsteşarlığına yetki verilmiştir.

Maddenin 4 üncü fıkrasında geçen "38 ila 50 nci madde" ibaresi, "38 inci ve 50 nci maddeler dahil olmak üzere, 38'den 50 nci maddeye kadar tüm maddeler" anlamına gelmektedir. Bu Kanunun diğer maddelerinde geçen ve "ila" kelimesiyle birleştirilen madde numaralarını kapsayan atıflar yine bu anlamda kullanılmaktadır.

Madde 38. — Beklenmeyen hal veya mücbir sebeple eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine yukarıda belirtilen kurallara uygun olmadan getirilmesi halinde uyulması gereken hükümler bu maddede belirtilmiştir.

Beklenmeyen hal veya mücbir sebeple gümrük kapıları dışından ve belirlenen rota ve güzergâh dışından Türkiye Gümrük Bölgesine girenler, bu durumu en yakın gümrük idaresine bildirerek, getirilen eşyanın bulunduğu hal ve mahalden idareyi haberdar etmek zorundadırlar. Keza, denizden kurtarılan eşya hakkında da en yakın gümrük idaresinin haberdar edilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, önceden belirlenen limanlara veya hava limanlarına inmeyen gemiler ile hava taşıtları da durumdan gecikmeksizin gümrük idarelerini haberdar etmek zorundadırlar.

Madde 39. — Bu maddenin yer aldığı bölümde, eşyanın gümrüğe sunulmasına ilişkin genel kural hükme bağlanmıştır. Gümrük idaresine veya idarece uygun görülen bir yere konulan eşyanın bunu getiren kişi veya gelişinden sonra taşınmasını üstlenen kişi tarafından gümrük idaresine sunulması gerekmektedir.

Madde 40. — Genel kural eşyanın gümrüğe sunulması olmakla birlikte, Müsteşarlığın, yolcu beraberinde getirilen ve gümrük idaresine sunulmaksızın bir gümrük rejimine tabi tutulabilecek eşya hakkında düzenleme yapmasına bu madde ile imkân tanınmıştır.

Madde 41. — Uluslararası ticarete mal alışverişi dahili ticaretten farklı unsurlar içermektedir. Farklı ülkelerde farklı dillerin konuşulması ve farklı geleneklerin bulunması ticari haberleşmeye de yansımakta; bunun sonucu olarak, sipariş verilen eşya ile gönderilen eşya farklı olabilmektedir. Bu nedenle, eşyanın gümrüğe sunulmadan önce eşya sahibi veya onun kanuni temsilcileri tarafından görülmesi zorunluluğu doğabilmektedir.

Bu madde, gümrüğe sunulan eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmadan önce sahiplerine veya onların kanuni temsilcilerine eşyayı muayene etme ve numune alma olanağı tanımaktadır.

Madde 42. — Bu maddenin yer aldığı bölümde eşya ile ilgili olarak gümrük idaresine verilecek özet beyan ve eşyanın boşaltılmasına ilişkin hükümler bulunmaktadır. 42 nci maddede, yolcu eşyası ve posta yoluyla gönderilen eşyaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, gümrüğe sunulan bir eşya için, eşyanın sunulmasını takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar ilgili gümrük idaresine özet beyan verileceği hükme bağlanmıştır.

Madde 43. — Bu maddede özet beyanın Müsteşarlıkça belirlenen örneğe uygun bir form ile yapılacağı belirtilmiş; eşyanın tanımlanması için gerekli ayrıntıları içeren ve uluslararası kabul gören bir ticari veya resmi belgenin de özet beyan olarak kabul edilebileceği ifade edilmiştir. Bu durumda, gümrük idaresine orijinal manifesto, konşimento, yük senedi, TIR karnesi gibi belgelerin ibrazı halinde, taşıyıcıdan veya onun adına hareket eden kişiden ayrıca bir özet beyan istenmeyecektir.

Aynı maddede, Türk ve yabancı ülke donanmalarına ait harp gemileri ve hava harp gemileri ile getirilen eşyanın, gümrük kontrol ve işlemlerinin yapılması amacıyla, 24 saat içinde bir liste halinde gümrük idarelerine bildirilmesi hükme bağlanmıştır. İçinde eşya bulunmayan taşıma araçlarının ise bu durumlarını önceden belirlenen bir form ile idareye bildirmeleri esası getirilmiştir.

Madde 44. — Bu madde ile yolcu eşyasına ilişkin olarak ayrı bir düzenleme yapma konusunda Müsteşarlığa yetki vermiş ve gümrük denetiminin tehlikeye düşmemesi koşuluyla, yolcu beraberinde veya yolcuların gelişlerinden sonra gelen eşyaları ile posta kolileri için özet beyan aranmaması, özel hükümler çerçevesinde mümkün kılınmıştır.

Madde 45. — Bu madde ile eşyanın buldukları taşıtlardan gümrük idarelerinin izni ile boşaltılabileceği veya aktarılabileceği; özet beyan verilmeden taşıtlardan eşya boşaltılmayacağı; bir tehlike anında bu hükme uyulmamakla birlikte, durumdan gümrük idaresinin hemen haberdar edileceği; gümrük idaresinin izni olmadan eşyanın bulunduğu ilk yerden kaldırılmayacağı hususları hükme bağlanarak, gümrük denetiminin sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 46. — Bu maddenin yer aldığı bölümde, gümrüğe sunulan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin etme yükümlülüğüne ilişkin hükümler kaydedilmiştir. Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen her eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerekmektedir.

Keza, aynı maddede gümrüğe sunulan eşya için bir işlem veya kullanım tayin edilmesi için bağlayıcı süreler belirlenmiştir. Buna göre, deniz yolu ile gelen eşya için özet beyanın verildiği ta-

rihten itibaren 45 gün, diğer bir yolla gelen eşya için ise özet beyanın verildiği tarihten itibaren 20 gün içinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerekli görülmüştür. Koşulların gerektirmesi halinde bu süreler uzatılabilecek veya kısaltılabilecektir.

Madde 47. - Bu maddenin bulunduğu bölümde eşyanın geçici depolanmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Halen yürürlükte bulunan Gümrük Kanununa göre Sundurma Rejimi altında yer alan düzenlemeler ortadan kaldırılmakta ve eşyanın geçici depolanmasına ilişkin hükümler bu bölümde vaz'edilmektedir.

47 nci maddede, eşyanın gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilinceye kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunduğu kaydedilmektedir.

Madde 48. - Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşya herhangi bir yerde değil, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve koşullarda depolanabileceği bu maddede belirtilmiştir. Gümrük idareleri bu izni verirken ithalat veya ihracat vergilerini yahut para cezalarını kapsayacak bir teminatın verilmesini eşya sahibinden isteyebilecektir.

Bu maddenin ikinci paragrafında yolcu beraberinde getirilip gümrüğe sunulan eşyanın gümrük ambarlarına konulmasından sonra buralarda 3 ay süreyle muhafaza edilebileceği; bu süre içinde eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

Madde 49. - Gümrük gözetimi altında bulunan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesinden önce, bunların iyi muhafaza edilmelerini ve bozulmamalarını sağlamak üzere elleçlemeye tabi tutulabilecekleri; bunun dışında eşya sahiplerinin işlem veya kullanım tayin edilmeden önce eşyayı muayene edip numune alabilecekleri hususları bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 50. - Bu maddede geçici depolanan eşyanın verilen süreler içinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması halinde, bunların tasfiye hükümlerine tabi olacağı belirtilmektedir. Ayrıca, gümrük idarelerinin söz konusu eşyanın durumu belirleninceye kadar, eşya sahibinin risk ve hesabına gümrüğün gözetimindeki özel bir yere sevk edebilmeleri yönünde hüküm vazedilerek, eşyanın muhafazası konusunda eşya sahibine imkân tanınmış; aynı zamanda li-man veya diğer geçici depolama yerlerinin gereksiz yere işgal edilmesi önlenmek istenilmiştir.

Madde 51. - Bu maddede, bir transit rejimi altında Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşya için bir serbest bölgeye konulması, gümrüğe sunulması, özet beyan verilmesi, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım talebinde bulunulması veya geçici depolama yapılması yönündeki hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmektedir. Böylece transit taşımacılık özendirilmekte ve bu taşımaların asgari düzeyde gümrük işlemine tabi olması sağlanmaktadır.

Madde 52. - Bir transit rejimine konu olan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesindeki bir varış yerine ulaşması söz konusu ise, bu takdirde özet beyan verilmesi, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin etme yükümlülüğü ve gerektiğinde eşyanın geçici depolanmasına ilişkin hükümlerin uygulanabileceği hususları bu maddede hüküm altına alınmıştır.

Madde 53. - Gümrük denetlemesi altında bulunan eşya bazı durumlarda niteliklerini kaybeder veya yanında bulunan diğer eşyanın da bozulmasına yol açar. Bu gibi durumların önlenmesi bakımından söz konusu eşyanın imhası zorunluluğu ortaya çıkabilir. Bu madde gümrük idarelerine sahibine bildirmek suretiyle eşyanın imha ettirilebilmesi konusunda yetki vermektedir. Ancak, eşyanın derhal imhasının zorunlu olduğu hallerde sahibine bildirimde bulunması söz konusu olmayacaktır.

Madde 54. - Bu maddede, Türkiye Gümrük Bölgesine izinsiz olarak getirilen veya gümrük denetimine tabi tutulmadığı anlaşılan eşya hakkında kaçakçılık işlemleri yapılacağı ve eşya sahipleri

ile ilgili olarak Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre takibata girişileceği belirtilmektedir.

Madde 55. — Bu maddenin bulunduğu bölümde, eşyanın gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tabi tutulmasına ilişkin genel hükümler yer almaktadır. Genel kural eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması olmakla birlikte, bu kuralın Bakanlar Kurulunca, kamu ahlakı, kamu düzeni, kamu güvenliği; insan, hayvan ve bitki sağlık ve hayatlarının korunması; sanatsal, tarihi veya arkeolojik değeri olan ulusal hazinelerin korunması; fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması gerekçeleri ile bu eşya hakkında yasaklama veya kısıtlamalar konulmasına engel teşkil etmeyeceği hususu madde metninde yer almaktadır.

Madde metninde yer alan diğer bir kısıtlama hükmü de uluslararası karşılıklık esasının uygulanması ile ilgili bulunmaktadır. Buna göre, Türkiye ile imzaladığı ticari anlaşmaları hükümsüz bırakan veya Türk taşıt araçlarına yasaklık veya kısıtlama hükümleri uygulayan üçüncü ülke menşeli eşya veya taşıtlara yasaklık ve kısıtlamalar koyma ve farklı işlemler ile farklı tarifeler uygulama konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir.

Madde 56. — Bu maddede sahte menşeli eşya hakkında uygulanacak hükümler yer almaktadır. Buna göre, eşyanın üzerinde veya ambalajlarında üretildiği ülkeden başka bir ülke ürünü olduğunu gösteren veya böyle bir izlenim uyandıran isim veya simgeler taşıyan eşyanın Türkiye'ye ithaline izin verilmeyecektir. Keza, Türk ve yabancı firmalar arasında imzalanan, lisans, royalti veya patent anlaşmaları hariç olmak üzere, Türk menşeli eşyada kullanılmak üzere getirilen; üzerleri yabancı dille yazılı her türlü boş zarf, şerit, etiket, damga ve benzeri eşya ile yabancı firmalara ait boş faturaların ithaline izin verilmeyecektir. Bu madde ile bu tür eşyanın ithali önlenerek, yerli üreticilerin haksız rekabette karşılaşmamları sağlanmak istenilmiştir.

Madde 57. — Bu maddede fikri ve sınai mülkiyet haklarının hudut korunmalarına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Bilindiği gibi, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK ile fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu hakları ihlal eder mahiyetteki ithalat veya ihracata konu olan eşyaya gümrük kapılarında tedbir mahiyetinde el konulmasına ilişkin hükümler bu maddede yer almıştır.

Madde hükmüne göre, marka, coğrafi işaret, endüstriyel tasarım hakları ile fikir ve sanat eserleri kapsamına giren haklarla ilgili olarak, hak sahibinin yetkilerine tecavüz eder mahiyetteki eşyanın gümrük işlemleri, hak sahibinin veya temsilcisinin talebi üzerine veya sözkonusu eşyanın sahte markalı veya telif hakkına tabi taklit mal tanımıma uyduğuna ilişkin açık deliller olması halinde, re'sen gümrük idareleri tarafından durdurulacaktır.

Gümrük idaresince alınan durdurma kararının hak sahibine tebliğinden itibaren 10 gün içinde esas hakkında yetkili mahkemede dava açılmaz veya mahkemeden tedbir niteliğinde karar alınmaz ise eşya hakkında beyan sahibinin talepte bulunduğu gümrük rejimi hükümlerine göre işlem yapılacaktır.

Madde 58. — Bu maddenin bulunduğu bölümde gümrük rejimleri yer almaktadır. Gümrük rejimleri, gümrük mevzuatının belkemiğini oluşturmaktadır. Bütün ülkelerde gümrük işlemleri, kendi içlerindeki bütünlükleri ve içerdikleri hükümler itibarıyla rejimler halinde düzenlenmiştir. Halen yürürlükte bulunan Gümrük Kanunumuzda da gümrük rejimleri yer almakla birlikte, yeni Kanun ile daha önce Türkiye'de uygulanmayan yeni rejimlere ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

Eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması, söz konusu eşyanın bu rejim için uygun bir şekilde yetkili gümrük idaresine beyan edilmesine bağlı bulunmaktadır. Maddede ihracat, hariçte işleme, transit veya antrepo rejimi için beyan edilen eşyanın gümrük denetimi altına girmeleri ve bu statüleri sona erene kadar denetim altında kalmaları hükme bağlanmıştır.

Madde 59. — Bu maddede gümrük idarelerine yapılacak beyan şekilleri sıralanmaktadır. Beyan, sonuçları itibarıyla beyan sahibini bağlayan; birçok işlemin başlangıcı olarak alınan ve bu yönleri ile önemli hukuki sonuçları olan bir işlem kabul edilmektedir. 59 uncu maddeye göre, beyan yazılı olarak, sözlü olarak, bilgisayar kullanımı ile yürütülen bir veri işleme tekniği yoluyla veya eşya sahibinin bu eşyayı bir gümrük rejimine tabi tutma isteğini ifade ettiği herhangi bir tasarruf yoluyla yapılabilecektir. Söz gelimi havaalanlarında bulunan gümrük geçişlerinin yeşil veya kırmızı işaretlerle ayrılması halinde, yeşil geçiştan giren yolcular gümrük vergilerine tabi eşyaların olmadığını, kırmızı geçiştan giren yolcular ise gümrük vergilerine tabi eşyaları bulunduğunu beyan etmiş kabul edileceklerdir.

Madde 60. — Bu maddede ve takip eden maddelerde normal usule göre yapılan yazılı beyana ilişkin hükümler bulunmaktadır. Maddede, yazılı beyanın resmi örneğe uygun bir beyanname ile yapılacağı belirtilmektedir. Beyanı kanıtlayan tüm belgelerin de beyannameye eklenmesi kazıntılı ve silintili beyannamelerin kabul edilmemesi esas olmakla birlikte, hatalı yazılan beyannamelerin usulüne uygun olarak düzeltilmesi hükümleri de madde metninde yer almaktadır.

Maddenin devamında gümrük işlemlerinin sadece yönetmelikle belirlenen beyanname ve diğer belgelerle yürütülmesi hüküm altına alınmıştır.

Madde 61. — Yazılı beyana ilişkin beyannamelerin tesciline ilişkin hükümler bu maddede yer almıştır. Beyannameler ait oldukları eşyanın gümrüğe sunulmuş olmaları halinde tescil edileceklerdir. Beyannamenin tescili, beyanname veya beyanname hükmündeki belgenin üzerine mühür vurularak, sıra numarası ve tarih konulması ile bu beyannameye ait bilgilerin tescil defterine yazılması veya tescil defteri yerine geçen bilgisayar koduna alınmasıyla tamamlanacaktır. Aksine hüküm bulunmadıkça, eşyanın beyan edildiği gümrük rejimine ilişkin tüm hükümlerin uygulanmasında esas alınacak tarih, beyannamenin gümrük idareleri tarafından tescil edildiği tarih olacaktır. Tescil edilmiş beyanname, eşyanın vergileri ve para cezalarından dolayı taahhüt niteliğinde beyan sahibini bağlayacak ve gümrük vergilerinin hesaplanmasına esas alınacaktır.

Madde 62. — Maddede, beyanda bulunabilecek kişilerde aranulan özellikler belirtilmektedir. Buna göre, gümrük beyanı, temsil hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, eşyayı ve beyanın yapılmasına ilişkin belgeleri gümrük idarelerine verebilen kişilerce yapılabilecektir. Ancak, beyanın beyan sahibine yükümlülükler getirmesi halinde beyan sahibinin Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olması koşulu aranacaktır. Ancak, transit ve geçici ithalat rejimleri için Türkiye'de yerleşik olmayan kişiler de gümrük beyanında bulunabileceklerdir.

Madde 63. — Bu maddede, beyannamelerin düzeltilmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Genel kural beyannamenin tescilinden sonra düzeltilmeyeceği olmakla birlikte, istem üzerine eşyanın cins, nevi ve niteliği, kap adedi ile marka ve numaraları dışında ağırlık, adet, ölçü yahut kıymet yönlerinden beyannameye düzeltme yapılabilmesine gümrük idarelerince izin verilmesi esas getirilmiştir. Ancak, beyan bağlayıcı olduğundan, beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden veya söz konusu bilgilerin yanlış olduğunun belirlenmesinden veya eşyanın teslim edilmesinden sonra beyannameye düzeltme istemleri kabul edilmeyecektir.

Madde 64. — Madde metninde, beyannamelerin iptaline ilişkin hükümler ile beyandan sonra eşyada meydana gelen değişiklikler nedeniyle yapılacak işlemler belirtilmiştir.

Buna göre, eşyanın yanlış gümrük rejimine göre beyan edildiğine veya söz konusu rejime tabi tutulmasının artık söz konusu olmadığına ilişkin kanıtlayıcı belgelerin ibraz edilmesi halinde, gümrük idarelerince beyanname iptal edilebilecektir. Öte yandan, beyannamenin tescilinden sonra eşyanın niteliklerinde meydana gelen değişiklikler nedeniyle, bunun ilk madde olarak beyan edilmesine izin verilebilecek; kısmen hasara uğrayan eşyanın ayrılması mümkün ise ayrılan kısmın ilk madde olarak beyan edilmesine, yurtdışı edilmesine veya imhasına mitsaade edilebilecektir.

Ancak, eşyanın tesliminden sonra beyannameler iptal edilemeyecektir. Madde ile getirilen diğer bir hüküm, beyannamelerin iptalinin yürürlükteki cezai hükümlerin uygulanmasına engel oluşturulmamıştır.

Madde 65. — Bu madde, beyanın doğruluğunun araştırılması ve denetlenmesine ait hükümleri içermektedir. Kanunla getirilen genel kural beyan ve beyana itibar edilmesi olmakla birlikte, gümrük idareleri her aşamada beyanın doğruluğunu kanıtlayan belgeleri inceleyebilecek ve ek bilgi veya belgelerin ibrazını isteyebileceklerdir. Keza, eşya fiziki muayeneye tabi tutulabilecek ve eşyadan fiziki veya kimyevi tahliller için numune alınabilecektir. Beyanname kapsamı eşyanın muayene edilmesi halinde muayene sonuçları, muayene edilmemesi halinde ise, beyannamede yer alan bilgiler, eşyanın tabi olduğu gümrük rejimi hükümlerinin uygulanmasında esas alınacaktır.

Maddede ayrıca, eşyanın ikinci muayenesinin kimler tarafından yapılabileceği belirtilerek; kontrol, muayene ve ikinci muayene ile yetkili personelin yaptıkları kontrol ve muayene sonuçlarından sorumlu olacakları hükmi yer almaktadır.

Madde 66. — Maddede eşyanın gümrük muayenesi ile numune alınmasına ilişkin kurallar belirlenmiştir. Buna göre, eşyanın muayenesi gümrük antrepolarında veya bunların konulmasına gümrükçe izin verilen yerlerde yapılabilecektir.

Diplomatik kurye çantaları ise bu genel kuralın dışına alınmış; bunlara ilişkin gümrük işlemlerinin ilgili kuruluşlar tarafından belirlenmesi hüküm altına alınmıştır.

Eşyanın gümrük muayenesine hazırlanması ve bunlardan numune alınmasına ait tüm masrafların beyan sahibi tarafından karşılanması esası getirilmiş; alınan numunelerin gümrük kimyahanelerinde tahlile tabi tutulması halinde beyan sahibinden tahlil masrafı alınmaması; buna karşılık gümrük laboratuvarları dışında yaptırılacak tahlillere ilişkin masrafların beyan sahibi tarafından karşılanması öngörülmüştür.

Madde 67. — Bu maddede eşyanın kısmi muayene sonuçlarına ait hükümler yer almaktadır. Buna göre, eşyanın kısmen muayene edilmesi halinde muayene sonuçları söz konusu beyanname kapsamı eşyanın tümüne uygulanacaktır. Ancak beyan sahibi dilediği takdirde eşyanın tümünün muayenesini isteyebilir.

Beyannamenin birden fazla kalemden oluşması halinde, her kaleme ilişkin bilgiler ayrı bir beyan kabul edildiğinden, bir kalemin eksik veya fazlasının diğerinin eksik veya fazlasına mahsup edilemeyeceği de maddede hüküm altına alınmıştır.

Madde 68. — Gümrük idareleri gümrüğe sunulan ve gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım talep edilen eşyanın ayniyetinin belirlenmesine ilişkin önlemler alabilecekleri gibi, eşyanın muayeneden sonra değiştirilmesi için mühür, kurşun mühür, etiket gibi belirleyici araçları eşyanın veya kapların üzerlerine tespit edebilirler. Bu araçlar ancak gümrük idareleri tarafından veya onların izni ile sökülebilecektir.

Madde 69. — Maddede eşyanın teslimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, gümrük idarelerinin beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya kontrol etmeksizin, beyannamenin tescilinden ve eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin ödenmesine veya garanti altına alınmasından sonra eş-

yayı teslim edecekleri belirtilmiştir. Ancak, eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması ve ilgili rejime ait koşulların yerine getirilmesi, eşyanın teslimi için gerekli görülmüştür.

Bir gümrük beyannamesinin tescilinin gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmeden veya teminat altına alınmadan, beyan kapsamı eşyanın teslim edilemeyeceği bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Böylece, devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimi sağlanmaktadır.

Madde 70. — Maddede, süresi içinde işlemleri bitirilemeyen eşya ile ilgili olarak yapılacak işlemler belirtilmiştir. Buna göre, tescil edilmiş beyanname kapsamı eşyanın, muayenesine başlanmamış olması veya devam edilememesi; ilgili rejime tabi tutulması için verilmesi gereken belgelerin verilmemiş olması; ödenmesi veya teminat altına alınması gereken vergilerin ödenmemesi veya teminatın verilmemesi hallerinde, 46 ncı maddede belirtilen süreler sonunda eşya muayene edilerek tasfiye hükümlerine tabi tutulacaktır.

Madde 71. — Bu maddede basitleştirilmiş usule göre yapılacak yazılı beyana ilişkin hükümler yer almaktadır. Tüm gümrük işlemleri aynı önemde ve boyutta değildir. Bazı işlemlerin (sözgelimi, yolcu beraberinde getirilen eşyaya ilişkin işlemlerin) ticari ithalat veya ihracat konusu olan eşyaya ilişkin işlemlere göre daha basit olması, hem bürokrasiyi azaltacak, hem de bu konuda doğabilecek yakınmaları ortadan kaldıracaktır.

Bu amaçla, basitleştirilmiş usulün uygulanacağı durumlarda, gümrük idareleri gümrük beyannamesi yerine başka bir ticari veya idari belgenin gümrüğe verilmesine ve buna beyanı kanıtlayıcı belge olarak istenilen tüm belgelerin eklenmemesine; eşyanın ilgili rejime geçişinin kayıt yoluyla yapılmasına izin verebileceklerdir. Ancak, beyan, basitleştirilmiş usulle yapılmış olsa dahi hukuki sonuçları itibariyle beyan sahibini bağlayacaktır.

Madde 72. — Gümrük idarelerinde yürütülen işlemlerin çeşitliliği, bazı durumlarda farklı belgelerin de beyanname olarak kabul edilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu kapsamda, Cumhurbaşkanının zat ve ikametgâhı için gelen eşya için Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinden gönderilecek resmi yazılar, diplomatik statüde bulunan kişilere veya yabancı misyon şefliklerine gelen eşya için elçilik takrirleri, kurye çantaları için kurye mektupları özel beyan halleri olarak maddede yer almıştır.

Madde 73. — Eşyanın tesliminden sonra beyanname üzerinde değişiklik yapılmaması esastır. Bununla birlikte, eşyanın tesliminden sonra ilgili gümrük rejimine ilişkin hükümlerin yanlış veya eksik uygulandığının gümrük idarelerince saptanması veya beyan sahibinin istemde bulunması halinde gümrük idarelerinin, cezai hükümler saklı kalmak üzere, beyannamenin yeni bulgulara göre düzeltilmesine bu madde ile imkân tanınmıştır. Bu aşamada gümrük idareleri ticari belge ve verileri kontrol edebilecekleri gibi eşyayı da yeniden muayene edebileceklerdir.

Madde 74. — Bu maddenin yer aldığı ayırımıda eşyanın serbest dolaşıma girişine ilişkin hükümler vaz'edilmiştir. Bir eşyanın serbest dolaşıma girebilmesi için ticaret politikası önlemlerinin uygulanması ve ödenmesi gereken vergilerin ödenmesinin yanı sıra, eşyanın ithali için öngörülen diğer işlemlerin de tamamlanması gerektiği hususu, madde metninde yer almaktadır.

“Ticaret politikası önlemleri” deyimi, Türkiye'nin dış ticaret politikası doğrultusunda eşya ithal veya ihracına getirilen yasaklamalar, kısıtlamalar, gümrük işlemlerinde farklılaştırmalar, anti-damping ve anti-sübvansiyon önlemleri, miktar veya tarife kısıtlamaları gibi enstürmanların bir veya birden fazlasının uygulanması anlamına gelmektedir. Bu deyim, Kanunun diğer maddelerinde de aynı anlamda kullanılmıştır.

Madde 75. – Kanunda eşyanın beyan edildiği gümrük rejimine ilişkin tüm hükümlerin uygulanmasında esas alınacak tarihin, serbest dolaşıma giriş beyannamesinin gümrük idarelerince tescil edildiği tarih olduğu hususu esas alınmıştır. Bunun bir istisnası olarak, ithalat vergilerinin serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihinden sonra, fakat eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin ödenmesinden önce indirilmesi halinde, beyan sahibinin lehine olan oranın uygulanmasına bu madde ile imkân tanınmaktadır.

Madde 76. – Bazı durumlarda bir konşimento içeriği eşya yüzlerce gümrük tarife pozisyonuna girmekte; ancak, eşyanın değer olarak toplam miktarları önemsiz olabilmektedir. Yurtdışından numune olarak gönderilen oto yedek parçaları bu konuda örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda, çok küçük değerde olan tarife pozisyonu farklı her eşyanın ayrı ayrı beyan edilmesi zaman ve belge israfına neden olabilmektedir. Bu gibi hallerde beyan sahibinin istemi üzerine, eşyanın tamamına en yüksek gümrük vergi oranı uygulanan gümrük tarife pozisyonu üzerinden beyanda bulunulması ve vergilerin bu oran üzerinden hesaplanması imkânı, bu madde ile sağlanmaktadır.

Madde 77. – Bazı ürünlerin nihai tüketiciler tarafından kullanılması özendirilebilmekte ve bu amaçla ithalleri halinde indirimli veya sıfır vergi oranının uygulanması tercih edilebilmektedir. Bu şekilde serbest dolaşıma giren eşya üzerindeki gümrük gözetimi devam etmektedir. İndirimli veya sıfır vergi uygulaması için konulmuş koşulların sona ermesi; eşyanın ihraç veya imha edilmesi veya eşyanın belirlenen amaçlar dışında kullanılması durumunda vergilerin ödendiği hallerde, gümrük gözetiminin sona ereceği hususu, madde metninde yer almıştır.

Madde 78. – Bu madde ile serbest dolaşımda bulunan eşyanın hangi hallerde serbest dolaşım olmayan eşya statüsünde değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 79. – Küreselleşme ile yaşanan hızlı ulaşım ve haberleşme, teknoloji transferi ve kültürel benzeşmeler, işletmeleri, kar maksimizasyonu için birden fazla girdi kullanılan ürünlerin en uygun yerde ve koşulda üretmeye yönlendirmektedir. Bu bakımdan, bazı ürünlerin karşılaştırmalı üstünlüğü olan ülkelerde yan mamul veya nihai ürün haline getirilmesi amacıyla, bu ürünlerde kullanılan girdilerin geçici olarak ithali veya ihracı söz konusu olabilmektedir. Uluslararası ekonominin bu gerçeği, ulusal mevzuatlarda da yerini bulmaktadır. Bu olgunun gümrük mevzuatına yansımaları, geçici muafiyet düzenlemeleri ve ekonomik etkili gümrük rejimleri şeklinde olmuştur.

79 uncu maddenin yer aldığı ayırımda, bu Kanunla düzenlenen şartlı muafiyet düzenlemeleri ve ekonomik etkili gümrük rejimlerine ilişkin hükümler vaz' edilmiş; bu maddede ise rejim ve ekonomik etkili gümrük rejimi ile ithal eşyası ve değişmemiş eşya deyimlerinin tanımı yapılmıştır.

Madde 80. – Bilindiği gibi, dünya ticaretini kurumsal bir yapıya kavuşturmak amacıyla kurulan ve taraf olduğumuz Dünya Ticaret Örgütü'nü oluşturan GATT Anlaşmasından kaynaklanan dış ticarete ilişkin yükümlülüklerimiz bulunmaktadır. Bu çerçevede, sektörel ihracat teşvikleri sağlanırken, ekonomik etkili gümrük rejimlerinden en uygun şekilde yararlanılması gerekli görülmektedir.

Maddenin 1 inci fıkrası ile dahilde ve hariçte işleme rejimleriyle ilgili esasların Bakanlar Kurulunca belirleneceği hususu hüküm altına alınmıştır. Bu esaslar, dış ticaret politikalarını izleyen kurum tarafından hazırlığı yapılarak belirleneceğinden ve bu hazırlıklar 4059 sayılı Kanun çerçevesinde Dış Ticaret Müsteşarlığınca yerine getirileceğinden, sözkonusu rejimlerle ilgili madde politikalarını belirleme yetkisi Dış Ticaret Müsteşarlığına ait olacaktır.

Bakanlar Kurulu tarafından alınacak kararda, dış ticaret işlemlerinin rasyonel bir tarzda gerçekleştirilmesini teminen, her iki rejimin işleyişine ilişkin temel prensipler belirtilecektir. Bu kapsamda, dahilde ve hariçte işleme rejimlerinin uygulanmasına ilişkin madde politikalarının ve uygulamalarının Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından, sözkonusu rejimlere ilişkin gümrük işlemlerinin ise ye-

rel gümrük idareleri tarafından realize edilmesi; böylece bürokratik işlemlerin asgari düzeye indirilmesi ilke edinilecektir.

Maddenin 2 nci fıkrasında ekonomik etkili rejimlerin kullanımına izin verilirken, gözönünde bulundurulması gereken temel koşullar belirtilmiştir. Buna göre, sözkonusu rejimlerden yararlanılması, gerekli güvencelerin sağlanmasına ve rejimin denetimine ilişkin devlet tarafından katlanılacak külfetin, rejimin kullanımından hedeflenen ekonomik kazançtan daha fazla olmamasına bağlı olacaktır.

Madde 81. — Maddede, ilgili rejimin kullanılmasına ilişkin koşulların verilen izinde belirtileceği kaydedilmekte; izin verilmesinden sonra ortaya çıkan ve iznin devamını veya içeriğini etkileyebilecek olan gelişmelerin izin hak sahibi tarafından ilgili mercilere bildirileceği hususu hükme bağlanmaktadır. Öte yandan, şartlı muafiyet düzenlemesinden yararlanmak, söz konusu eşya için tahakkuk edebilecek her türlü gümrük vergilerine karşılık teminat verilmesi koşuluna bağlanmıştır.

Madde 82. — Bu maddede ekonomik etkili bir şartlı muafiyet rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre; bu rejimlerden birine tabi tutulan eşyaya veya işlem görmüş ürünlere gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanım tayin edildiği takdirde ekonomik etkili gümrük rejimi sona erecektir.

Diğer taraftan, bu rejimlerin öngörülen koşullar altında sona ermemesi halinde, gümrük idarelerince bu Kanundaki cezai hükümlere göre işlem yapması gerektiği, madde metninde yer almaktadır.

Madde 83. — Maddede ekonomik etkili bir gümrük rejimi hak sahibinin hak ve yükümlülüklerin yönetmelikle belirlenen koşullar altında, rejimin öngördüğü koşulları taşıyan diğer kişilere devredilebileceği hususu hüküm altına alınmıştır.

Madde 84. — Bu maddenin yer aldığı alt ayırımında transit rejimine ilişkin hükümler bulunmaktadır. Uluslararası ticaretin yaygınlaşması ve dünya ticaret hacminin artması için GATT nezdinde harcanan çabalar sonucunda, uluslararası transit taşımacılığına ilişkin bürokratik işlemler azaltılmış ve basitleştirilmiştir. Bununla beraber, işlemler basitleştirilirken transiter ülkelerin bu taşımacılıktan zarar görmemesi için gerekli garantileri sağlama hakları saklı tutulmuştur. Bu Kanunda transit taşımacılığa ilişkin olarak yer alan düzenlemelerde de yukarıda değinilen ilkelere bağlı kalmıştır.

Madde metninde transit rejimine tabi tutulabilecek taşımaların neler olduğu belirtilmektedir. Buna göre; Türkiye Gümrük Bölgesi içinde yabancı bir ülkeden yabancı bir ülkeye, yabancı bir ülkeden Türkiye'ye veya Türkiye'den yabancı bir ülkeye, Türkiye'deki bir iç gümrükten diğer bir iç gümrüğe yapılan taşımalar transit rejimi hükümlerine tabi tutulacaktır.

Eşyanın taşıma işlemi, transit rejimi kapsamında, TIR karnesi, ATA karnesi, 302 sayılı form, posta belgeleri, özet beyan veya beyanname ile yapılabilecektir. Maddede ayrıca, transit taşımalar dolayısıyla yapılan denetlemelerin getirdiği masraflar ile verilen hizmetlerin karşılığı ücretlerin ilgili kişilerden tahsil edileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin devamında, eşyanın ve belgelerinin ilgili rejim hükümlerine uygun olarak varış gümrük idaresine sunulması üzerine, transit rejiminin sona ereceği hükme bağlanmıştır.

Madde 85. — Maddede, ilgili kişilerin yapacakları transit taşımacılıkta, gümrük vergilerinin ödenmesini garanti etmek üzere bir teminat vermeleri öngörülmüş; denizyolu ve havayolu taşımaları, boru hattı taşımaları ile demiryoluyla yapılan taşımalardan teminat alınmaması esası benimsenmiştir.

Madde 86. — Bu maddede rejim hak sahiplerinin sorumlulukları belirtilmektedir. Buna göre, transit rejimi hak sahibi olan kişiler, eşyayı verilen süre içerisinde ve alınan önlemlere uymak suretiyle varış yeri gümrük idaresine sağlam ve noksansız olarak sunmak ve rejimin öngördüğü hükümlere uymakla yükümlüdür. Aynı yükümlülük eşyanın taşıyıcısı veya alıcısı için de geçerli kılınmıştır.

Madde 87. — Transit rejimin işleyişi ile gerekli önlemler alınarak, transitte basitleştirilmiş işlemler uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceğini hüküm altına alan maddede, transit eşyasının gümrük gözetimi altındaki antrepo veya diğer yerlerde bir taşıttan diğer taşıta aktarılması konusunda da düzenleme getirilmiştir.

Madde 88. — Transit rejimi hükümlerine göre taşınan eşyanın ihbar veya şüphce durumları dışında, varış veya çıkış gümrük idarelerine kadar muayene edilmeksizin ve gerektiğinde mühür altında veya memur eşliğinde sevk edilebileceği, bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Transit eşyasının muayene edilmemesi esas olmakla birlikte, antrepolardan veya gümrükçe eşya konulmasına izin verilen yerlerden transit edilen eşyanın vergileri teminata bağlanmak ve muayene edilmek suretiyle transiti bu madde ile mümkün kılınmıştır.

Madde 89. — Kamu ahlakı, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığını ilgilendiren konularda Bakanlar Kurulunca bazı eşyanın ithaline kısıtlamalar getirilebilmektedir.

Bu gibi eşya ile sahte menşeli eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinden transiti halinde, teminatın yanı sıra başka önlemlerin alınması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, teminatla birlikte, eşyaya memur eşlik ettirilmesi veya diğer önlemler alınması için düzenlemeler yapma konusunda, bu madde ile Gümrük Müsteşarlığına yetki verilmektedir.

Madde 90. — Türkiye'nin coğrafi yeri, onu uluslararası transit taşımacılıkta önemli bir konuma getirmiştir. Özellikle boğazlar üzerinden yapılan deniz taşımacılığı, dar su yollarındaki gümrük denetimlerini güçleştirmektedir. Bu madde ile Türkiye karasularından geçen ve hakkında ihbar bulunan veya şüphce edilen transit eşya yüklü gemilerin ambar kapakları ile diğer eşya konulan yerlerine mühür tatbik etmek veya gemiye memur eşlik ettirmek veya diğer önlemler almak için Gümrük Müsteşarlığına yetki verilmektedir.

Madde 91. — Karayolları ile yapılan transit taşımacılığının denetlenmesi deniz veya hava taşımacılığına göre daha güç olmaktadır. TIR karnesi himayesinde yapılan transit taşımalarda araçların transit sürelerinin, izleyecekleri güzergâhların ve konaklama yerlerinin önceden belirlenmesi gerekmektedir. Bu madde ile belirtilen düzenlemeleri yapma konusunda Müsteşarlığa yetki verilmektedir.

Madde 92. — Bu maddede, transit eşya taşıyan taşıtın beklenmeyen haller veya mücbir sebeplerle yoluna devam edemediği ahvalde, durumun en yakın gümrük idaresine bildirileceği; eşyanın bir taşıttan diğer bir taşıta aktarılmasının gümrük idaresinin gözetimi altında yapılabileceği ve beklenmeyen hal veya mücbir sebeple hasara uğrayan ve tekrar yerine konulamaz şekilde tahrip olan eşyadan ithalat vergilerinin aranmayacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece, taşımacı kuruluşun insiyatifi dışında transit halinin değişmesi ve olayın belgelendirilmesi durumunda, taşımacının sorumluluğu ortadan kalkacaktır.

Madde 93. — Bu maddenin bulunduğu alt ayırımında gümrük antrepo rejimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Ekonomik etkili gümrük rejimlerinden en yaygın ve etkili olanı gümrük antrepo rejimidir. Bu rejim sayesinde, uluslararası piyasalardan uygun koşullarda satın alınan eşyanın gümrük vergileri ödenmeden uzun süre gümrük gözetimi altında tutulması ve ihtiyaç duyulduğunda serbest dolaşıma sokulması mümkün olabilmektedir. Aynı şekilde, antrepolarda bulunan eşyanın ithalat vergileri ödenmeden işçiliğe tabi tutulması nedeniyle, bunların vergileri ödenerek serbest dolaşıma girdikleri anda pazarlamaya hazır hale getirilmeleri imkânı yaratılmaktadır.

Halen yürürlükte bulunan Gümrük Kanununda da antrepo rejimine ilişkin hükümler bulunmakla birlikte, bu Kanun yeni düzenlemeler içermektedir.

Bu maddede, ithalat vergilerine tabi serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ve ihracat tedbirlerinden yararlanacak ihraç eşyasının, gümrük antrepo rejimi kapsamında bir antrepoda depolanabileceği belirtilmekte ve antrepolarda bulunması gereken koşullar madde metninde yer almaktadır. Maddede ayrıca antrepo işleticisi ve kullanıcı tanımı yapılmaktadır. Buna göre, antrepo işleticisi, gümrük antreposu işletilmesine izin verilen kişi; kullanıcı ise eşyanın antrepo rejimi beyanı ile bağlı olan kişi veya bu kişinin hak ve yükümlülüklerinin devredildiği kişidir.

Madde 94. – Maddede, genel ve özel antrepo kavramları açıklanmaktadır. Buna göre, genel antrepolar herkes tarafından kullanılabilen, özel antrepolar ise münhasıran antrepo işleticisine ait eşyanın konulması için kurulan gümrük antrepolarıdır.

Madde 95. – Bu maddeyle antrepoların işletilmesi ve izin verilmesi ile ilgili hususların Bakanlar Kurulu'na çıkarılacak yönetmelik ile belirlenmesi öngörülmüştür.

Madde 96. – Antrepo işleticisinin sorumlulukları bu maddede yer almaktadır. İşletici antrepoda bulunan eşyanın gümrük gözetimi altında bulunmasını sağlamakla eşyanın muhafaza edilmesinden kaynaklanan zorunlulukları yerine getirmekle ve izinde belirtilen özel koşullara uymakla yükümlü kılınmıştır.

Madde 97. – Gümrük antrepo rejimi ile getirilen yeniliklerden birisi de bu maddede ifadesini bulmuştur. Antrepo işletmeciliğindeki çağdaş gelişmeler, antrepoların localar veya kabinler halinde bölümlere ayrılmasına ve bu kabinlerin ayrı ayrı kullanıcılar tarafından ve sadece kendilerine ait eşya için kullanılmasına imkân tanımaktadır. Bu şekilde inşa edilen ve işletme izni alınan antrepoların kabinlerini kiralayan kullanıcılar, kabin kapısının anahtarını da muhafaza edebileceklerdir. Bu durumda, antrepo işleticisinin sorumluluğu kullanıcıya göre daha sınırlı kalmaktadır. Aynı şekilde, eşyanın özelliklerine göre de kullanıcının sorumlulukları işleticiye göre daha fazla olabilecektir. Böyle durumlarda, kullanıcının sorumluluğunun verilen izinde belirtilmesi, bu madde ile mümkün kılınmaktadır.

Madde 98. – Bu maddede, Müsteşarlığın genel veya özel antrepo açma ve işletme izni vereceği kişilerden uygun göreceği bir miktarda teminat isteyebileceğini hükme bağlamıştır. Ancak, teminat alınmış olsa bile, gümrük idaresinin izni alınmadan ve antrepo rejimine ilişkin gümrük işlemleri bitirilmeden eşyanın buralardan çıkarılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Maddede teminat aranmayacak haller de sayılmıştır.

Madde 99. – Madde, gümrük antrepo kayıtlarına ilişkin hükümler içermektedir. Gümrük idaresi tarafından işletilmeyen antrepolarda, antrepo kayıtları işletici tarafından tutulacak ve istenilen her zaman gümrüğün denetlenmesine hazır bulundurulacaktır. Antrepo kayıtlarının tutulmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenecektir.

Madde 100. – Maddede, ekonomik yönden ihtiyaç duyulması ve gümrük gözetiminin olumsuz etkilenmemesi koşuluyla, ihraç amacı dışında, serbest dolaşımda olan eşyanın antrepo tesislerine konulmasına; serbest dolaşımda olmayan eşyanın antrepolarda dahilinde işleme rejimi veya gümrük kontrolü altında işleme rejimi çerçevesinde işçiliğe tabi tutulmasına, Müsteşarlıkça belirlenen koşullar altında izin verilebileceği ifade edilmektedir.

Madde 101. – Gümrük antrepo rejimi ile getirilen diğer bir yenilik eşyanın buralarda kalma süresi ile ilgilidir. Buna göre, eşyanın antrepo rejimi altında kalma süresi sınırlandırılmamıştır. Ancak maddede, istisnai hallerde, gümrük idarelerine eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi edilmesi için bir süre saptayabilmeleri imkânı tanınmıştır. Keza, ihracata bağlı önlemler-

den yararlanabilecek tarım ürünleri için özel süreler saptayabilmesi konusunda, bu madde ile Müsteşarlığa yetki verilmiştir.

Madde 102. — Bu maddede, antrepolarda bulunan eşyaya yapılacak elleçleme konusunda düzenlemeler yer almaktadır. İthal eşyası, iyi korunmaları, görünüşlerinin veya pazarlama kalitelerinin geliştirilmesi ya da satışa yeniden hazırlanmaları yönünden mutad elleçlemeye tabi tutulabilecektir. Aynı imkân, ihracata bağlı önlemlerden yararlanacak tarım ürünleri için de söz konusu olabilecektir. Ancak, elleçleme işlemleri gümrük idaresinin izni ile yapılabilecektir.

Madde 103. — Gümrük antrepo rejimine tabi tutulan eşyanın geçici olarak buradan çıkarılabileceği ve bu işlemin gümrük idarelerinin izni ile mümkün olabileceği hususları bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Maddenin devamında, antrepo rejimine tabi tutulmuş eşyanın bir gümrük antreposundan diğerine naklinin gümrük idarelerinin iznine tabi olduğu belirtilmiştir.

Madde 104. — Bu maddede, antrepolara konulan eşyanın vergilendirmeye esas alınacak kıymeti ile vergilendirme unsurları yer almaktadır. Buna göre, ithal eşyası için bir gümrük yükümlülüğü doğduğunda, eşyanın antrepo masrafları ile burada eşyanın muhafazası için yapılan masraflar, fiilen ödenen veya ödenecek olan fiyattan ayrı gösterilmeleri koşuluyla gümrük kıymetine dahil edilmeyeceklerdir. Mutad elleçlemeye tabi tutulan eşyanın ithalat vergileri tutarının belirlenmesinde dik-kate alınacak niteliği, kıymeti ve miktarı, beyan sahibinin talebi üzerine gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte, eşya söz konusu elleçlemelere tabi tutulmamış gibi tespit edilecektir. Böylece, antrepolarda yapılan elleçlemeler nedeniyle eşyanın değerinde meydana gelen artışlar, vergilerin hesaplanmasında matraha dahil edilmeyecektir.

Diğer taraftan, antrepolarda bulunan eşyanın beyannameyi verilmeksizin serbest dolaşıma girdiği hallerde, gümrük vergileri, eşyanın antrepo rejimine tabi tutulduğu tarihte yürürlükte bulunan vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurlarına göre hesaplanacaktır.

Madde 105. — Bu maddede, antrepolarda yapılacak sayımlar ile sayım sonuçlarına ilişkin hükümler yer almaktadır. Maddede, her yıl genel ve özel antrepolardaki eşyanın gümrük personeli tarafından, gümrükteki kayıtlar ile işletici tarafından verilen liste göz önünde bulundurularak sayılacağı; genel antrepolardaki eşyanın fazla olması halinde, bunların örnekleme yöntemi ile sayılabileceği; sayım sonucunda noksan çıkan eşyanın vergilerinin duruma göre işletici veya kullanıcıdan tahsil edileceği; fazla çıkan eşyanın ise kayıtlara alınarak, fazlalığın geçerli nedenlerden ileri geldiğine kanaat getirilmesi halinde tasfiye hükümlerine göre işlem yapılacağı kaydedilmiştir.

Madde 106. — Gümrük antrepolarında bulunan eşya gümrük işlemleri tamamlanarak, serbest dolaşıma girinceye kadar gümrük idarelerinin denetimi altında bulunmaktadır. Bu süre içinde eşyanın antrepodan gümrüğün bilgisi dışında çıkarılması veya eşyanın herhangi bir nedenle kaybolması halinde, antrepo işleticileri, ithalat vergileri yönünden gümrük idaresine karşı sorumludurlar. Maddede, bu sorumluluğa ilişkin hükümler yer almaktadır.

Buna göre, işletmecilerin antrepolara konulan eşyanın miktarı belirlenmiş ise bu miktardan, belirlenmemiş ise belgelerinde yazılı miktarlar üzerinden gümrük idaresine karşı sorumlu olduğu; gümrük idaresince kabul edilen fire veya kayıplar için gümrük vergilerinin aranmayacağı; noksan çıkan eşyanın vergilerinin yanı sıra para cezalarının da yerine göre işletici veya kullanıcıdan tahsil edileceği; aktarılmaları veya elleçlemeleri sırasında noksanlaşan eşyanın fire oranlarının Müsteşarlıkça belirleneceği hususları, madde metninde hüküm altına alınmıştır.

Madde 107. — Bu maddede, antrepo rejimine tabi tutulup, ihracata ilişkin önlemlerden yararlanabilen ihraç eşyasının, ihraç edilmesinin veya bu Kanunda öngörülen gümrükçe onaylanmış diğer

bir işlem ya da kullanıma tabi tutulmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. İhraç eşyasının belirtilen bu işlemlere tabi tutulmasının istenmemesi halinde, serbest dolaşımında bulunan bu tür eşyanın gümrük antrepolarına konulmasına izin verilmeyecektir.

Madde 108. — Bu maddenin bulunduğu alt ayırımında dahilde işleme rejimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Ekonomik etkili gümrük rejimlerinden olan dahilde işleme rejimi ile yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu kapsamda gümrük bölgesine getirilen ve işlendikten sonra tekrar ihraç edilecek eşyadan, ithalat vergileri aranmayacak ve söz konusu eşya ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayacaktır. Aynı şekilde, bir işleme faaliyeti sonucunda işlem görmüş ürün olarak ihraç edildiği takdirde, kendilerine uygulanan ithalat vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılması suretiyle serbest dolaşıma giren eşya, dahilde bir veya daha fazla işleme tabi tutulabilecektir.

Maddenin devamında, rejimde geçen “şartlı muafiyet”, “geri ödeme sistemi”, “işleme faaliyetleri”, “işlem görmüş ürünler”, “eşdeğer eşya”, “asıl işlem görmüş ürün”, “ikincil işlem görmüş ürün” ve “verimlilik oranı” deyimlerinin tanımları yer almıştır.

Madde 109. — Bu madde ile işlem görmüş ürünlerin eşdeğer eşyadan elde edilmesi veya ithal eşyasının ithalinden önce eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihracı mümkün kılınmaktadır. Örneğin, dahilde işleme rejimi çerçevesinde renkli televizyon yapımında kullanılan entegre devrelerin ithalat vergilerine tabi tutulmaksızın ithali ve montaj tamamlandıktan sonra ihracı mümkündür. Ancak, ulaşım güçlükleri ve sipariş sürelerinin kısaltığı gibi nedenlerle, daha önceden serbest dolaşıma girmiş veya Türkiye’de üretilmiş entegre devrelerin kullanımı ile üretilen renkli televizyonların ihracından sonra, bu televizyonların imalinde kullanılan miktarda entegre devrenin üçüncü ülkelerden ithalat vergileri ödenmeksizin ithali, dahilde işleme rejimi kapsamında mümkün olabilecektir.

Bu şekilde bir dahilde işleme faaliyetinde kullanılacak eşdeğer eşyanın ithal eşyası ile aynı kalitede olması ve aynı nitelikleri taşıması gerektiği belirtilen maddede, eşdeğer eşyanın ihracat vergilerine tabi olduğu hallerde ve yukarıda belirtilen şekilde bir dahilde işleme faaliyeti sırasında, ithal eşyasının süresi içinde ithal edilmemesine karşılık olarak, izin hak sahibinden ihracat vergileri kadar teminat alınması hükme bağlanmıştır.

Madde 110. — Bu madde ile dahilde işleme izninin 80 inci madde çerçevesinde, işleme faaliyetini yapan veya yaptıran kişinin talebi üzerine verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu izin talebinde bulunan kişilerin Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olması; ithal eşyasının işlem görmüş ürünler içinde bulunduğu veya eşdeğer eşya için belirlenen koşullara uyulduğunun saptanabilmesi; üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi koşuluyla, dahilde işleme rejiminin işlem görmüş ürünlerin ihracı veya yeniden ihracı için en iyi olanakların yaratılmasına yardımcı olması hallerinde dahilde işleme izni verilebilecektir.

Madde 111. — Dahilde işleme rejiminin uygulanmasına ilişkin süreler bu maddede yer almaktadır. Buna göre, işlem görmüş ürünlerin ihracı veya gümrükçe onaylanmış başka bir işleme tabi tutulması için gerekli sürelerin belirlenmesinde işleme faaliyetlerinin özelliğinin esas alınacağı belirtilmiştir. Bu süre dahilde işleme rejimi beyannamesinin tescil edildiği tarihten itibaren işlemeye başlayarak bitimin rastladığı ayın son günü sona erecek; ithal eşyasının ithalinden önce eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihracı halinde, serbest dolaşımında olmayan eşyanın rejim beyanı için gereken süre ilgili Bakanlar Kurulu Kararında belirtilecek; bu süre, ilgili eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünler için ihracat beyannamesinin tescil tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

Madde 112. — Rejimde sözlü edilen verimlilik oranı ile bu oranın belirlenme yönteminin, işleme faaliyetinin gerçekleştiği veya gerçekleşeceği koşullar da göz önünde bulundurularak belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, standart verimlilik oranlarının ilgili kuruluşların görüşleri alınarak belirleneceği hususu da maddenin devamında yer almıştır.

Madde 113. — Bu maddede, değişmemiş eşyanın veya işlem görmüş ürünlerin serbest dolaşıma girmiş sayılacağı durum ve koşulların Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi hükümleri çerçevesinde belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 114. — Dahilde işleme rejimi kapsamında bir gümrük yükümlülüğünün doğması halinde dikkate alınacak vergi oranı veya diğer vergilendirme unsurlarının, eşyanın rejime tabi tutulmasına ilişkin beyannamenin tescil tarihinde geçerli olan unsurlar olacağı ve buna göre ithalat vergilerinin hesaplanacağı; bu eşyanın tarife kotaları veya tercihli tarife uygulamasından yararlanabilir durumda olduğu hallerde, eşyanın bu uygulamadan yararlanabilmesi için serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil edildiği tarihte de söz konusu tercihli tarifenin yürürlükte olması gerektiği hususu madde metninde yer almaktadır.

Madde 115. — Bu maddede, özel hallerde dahilde işleme rejimine konu olan eşyanın vergilendirilmesine ilişkin hükümler yer almıştır. İlgili kuruluşların görüşü alınarak yönetmelikle belirlenen listede yer alan asıl işlem görmüş ürünlerle, ikincil işlem görmüş ürünlerin elde edilmesi ve bu ikincil ürünlerin serbest dolaşıma girişlerinde, bunlardan ithalat vergilerinin alınabileceği; tarım politikası kapsamında mali yüklere konu olan işlem görmüş ürünlerin vergiye tabi tutulmasına ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu tarafından belirleneceği; bir şartlı muafiyet rejimine tabi tutulan veya serbest bölgeye konulan işlem görmüş ürünlerin söz konusu rejime ve bu bölgelere uygulanan kurallar uyarınca hesaplanacak ithalat vergilerine tabi tutulabileceği; ithal eşyasının gümrük kontrolü altında işçilik rejimine tabi tutulduğu hallerde, işlem görmüş ürünlerin bu rejim çerçevesinde vergiye tabi tutulacağı; aynı ithal eşyası için özel kullanım nedeniyle bir tercihli tarife uygulanmasının söz konusu olduğu hallerde, bu uygulamadan işlem görmüş ürünlerin de yararlanacağı; aynı ithal eşyasının vergilerden muaf olduğu hallerde, işlem görmüş ürünlerin de bu muafiyetten yararlandırılacağı hususları, madde metninde yer almaktadır.

Madde 116. — Bu madde ile dahilde işleme rejimine yeni bir esneklik getirilmiş; rejim kapsamında yürütülen bir faaliyet olarak, işlem görmüş ürünlerin veya değişmemiş eşyanın tamamının veya bir kısmının dışarıda işleme hükümleri kapsamında daha ileri düzeyde işlenmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına geçici olarak ihraç edilebilmelerine olanak tanınmıştır. Bu takdirde, doğması muhtemel ithalat vergileri yukarıda belirtilen işlem görmüş ürünler veya değişmemiş eşya için dahilde işleme rejimi hükümlerine göre, hariçte işlendikten sonra yeniden ithal edilen ürünler için hariçte işleme rejimi hükümlerine göre hesaplanacaktır.

Madde 117. — Maddede, geri ödeme sistemine ilişkin özel düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre, tüm eşyaya geri ödeme sistemi uygulanabilmekte birlikte, serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescilli sırasında ithalat miktar kısıtlamalarına tabi olan, tercihli bir tarife veya bir şartlı muafiyet önleminde kotalar dahilinde yararlanabilen veya tarım politikası gereği tarım ürünlerinin işlenmesi sonucunda elde edilen bazı eşyaya uygulanan özel düzenlemeler çerçevesinde, tarımsal mali yüklere veya ithalattan alınan başka ek mali yüklere tabi olan eşya, geri ödeme sisteminden yararlanamayacaktır.

Maddenin devamında, geri ödeme sistemi uygulama izninin ancak, ithal eşyasının serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescilli sırasında, işlem görmüş ürünlerin herhangi bir ihracat iadesinden yararlanmadığı veya tarımsal mali yükler ve diğer mali yüklere tabi bulunmadığı ve işlem görmüş ürünlerin herhangi bir ihracat iadesinden yararlanmadığı hallerde verileceği belirtilmektedir.

Madde 118. — Bu maddede, geri ödeme sisteminden yararlanacak eşyaya ilişkin iznin serbest dolaşıma giriş beyannamesine kaydedileceği ve gümrük idaresinin talebi üzerine, izin belgesinin bir örneğinin giriş beyannamesine ekleneceği ifade edilmektedir. Böylece, eşyanın serbest dolaşıma giriş esnasında geri ödeme sisteminden yararlanma hakkının olduğu önceden beyan edilmiş olacaktır.

Madde 119. — Maddede, geri ödeme sisteminin uygulandığı hallerde, dahilde işleme rejiminin uygulanmayacak hükümleri sıralanmaktadır.

Madde 120. — İşlem görmüş ürünlerin hariçte işleme hükümleri çerçevesinde daha ileri düzeyde işlenmek üzere geçici olarak ihraç edilmelerinin, bunların tespit edilmiş süreler içinde yeniden ithal edilmemeleri hariç, 121 inci madde çerçevesinde bir ihracat kabul edilmeyecekleri hususu, bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 121. — Bu maddede, geri ödeme sisteminde rejimin sona erdirilmesine ilişkin hükümler vaz' edilmiştir. Madde metninde, izin hak sahibinin, geri ödeme sistemi çerçevesinde serbest dolaşıma giren ithal eşyasından elde edilmiş işlem görmüş ürünlerin ihraç edildiklerini veya daha sonra yeniden ihraç edilmek üzere transit, antrepo, geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi suretiyle bir şartlı muafiyet düzenlemesine tabi tutulduğunu veya serbest bölgeye konulduğunu kanıtlaması ve rejime ilişkin tüm koşullara uyması kaydıyla, ithalat vergilerinin geri verilmesini veya kaldırılmasını isteyebileceği hükme bağlanmıştır.

Madde 122. — Maddede, hangi hallerde eşdeğer eşyanın ihracat vergilerinden muaf tutulacağı belirtilmiştir. Buna göre, şartlı muafiyet sisteminin uygulandığı dahilde işleme rejiminde, ihraç olunan işlem görmüş ürünlerin eşdeğer eşyadan elde edilmesi durumunda, söz konusu eşdeğer eşyaya ihracat vergilerinden muafiyet uygulanacaktır.

Madde 123. — Bu maddenin yer aldığı alt ayırmada, şartlı muafiyet düzenlemeleri ve ekonomik etkili gümrük rejimlerinden, gümrük kontrolü altında işleme rejimine dair hükümler bulunmaktadır. Halen yürürlükte bulunan Gümrük Kanununda yer almayan bu yeni rejim sayesinde, bazı eşyanın ithalat vergilerine veya dış ticaret önlemlerine tabi olmaksızın yurda girişine izin verilecek ve bu eşyanın girdi olarak kullanıldığı işleme faaliyeti sonucunda elde edilen ürünler, tabi oldukları gümrük vergileri ödenerek serbest dolaşıma girebilecektir. Gümrük kontrolü altında işleme rejiminin uygulanabileceği durumların listesinin yönetmelikle yayımlanacağı hususu, maddede belirtilmiştir.

Maddede, gümrük kontrolü altında işleme rejiminin tanımı yapılarak, bu şekilde elde edilen ürünlerin, işlenmiş ürün olarak adlandırılacağı kaydedilmektedir.

Madde 124. — Bu maddede, gümrük kontrolü altında işleme izninin verileceği haller belirtilmiştir. Buna göre işleme işini yapan veya yaptıran kişinin talebi üzerine izin; sadece Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişilere ve işlenmiş ürünler içinde ithal eşyasının teşhisinin mümkün olduğu, işlenmiş ürünün rejime tabi tutulduğu sıradaki niteliğine dönüştürülmesinin ekonomik olarak mümkün olmadığı, rejimin uygulanmasının eşyaya uygulanabilir menş ve miktar kısıtlaması kurallarının etkilerini saptırmayacağı ve benzer eşyanın üreticilerinin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmeyecek şekilde bir işletme faaliyeti yaratıcılığı hallerinde verilebilecektir.

Madde 125. — Maddede, gümrük kontrolü altında işleme rejimine ilişkin sürelerin ve verimlilik oranlarının 111 ve 112 nci maddedeki esaslar çerçevesinde yönetmelikle belirleneceği kaydedilmektedir.

Madde 126. — Gümrük kontrolü altında işleme rejimi kapsamında, Türkiye Gümrük Bölgesine sokulmuş olmakla birlikte değişmemiş eşya veya işleminin ara aşamalarından birinde bulunan ürünler için bir gümrük yükümlülüğü doğduğunda, gümrük vergilerinin tutarı, söz konusu rejime

ilişkin beyannamenin tescili sırasında eşyanın tabi olduğu vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurlarına göre tespit edilecektir. Maddede bu husus düzenlenmiştir.

Madde 127. – Gümrük kontrolü altında işleme rejimine tabi tutulan ithal eşyası, tercihlî bir tarife uygulanmasından yararlanabilecek bir eşya olabilmektedir. Bu durumda, işlenmiş ürünlerin tabi olduğu ithalat vergileri söz konusu tercihlî tarife çerçevesinde belirlenen vergi oranına göre hesaplanacaktır. Ayrıca, söz konusu eşya için tarife kotası veya tarife tavanları uygulanıyor ise işlenmiş ürünlerin imalatında kullanılan ithal eşyası miktar kota ve tarife tavanları hesabına katılacak; böylece, gümrük kontrolü altında işleme rejiminin getirdiği kolaylıklardan yararlanarak, miktar kotalarının ve tarife tavanlarının delinmesi yönündeki girişimler önlenmiş olacaktır.

Madde 128. – Bu maddenin bulunduğu alt ayırımında, ekonomik etkili gümrük rejimlerinden geçici ithalat rejimi düzenlenmiştir. Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergileri ve ticaret politikası önlemleri uygulanmaksızın, Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kullanılmı ve kullanımdan kaynaklanan olağan yıpranma hariç olmak üzere, herhangi bir değişikliğe uğramaksızın yeniden ihracı, geçici ithalat rejimi kapsamında mümkün olacaktır.

Madde 129. – Maddede, geçici ithalat izninin eşyayı kullanan veya kullandıran kişinin talebi üzerine gümrük idarelerince verileceği hükme bağlanmıştır.

Geçici ithalat rejimine göre ithal edilecek eşyanın; ayniyetinin tespit edilebilir olması gerekir. Aksi takdirde eşyanın bu rejimden yararlanarak ithaline izin verilmeyecektir. Ancak bu kuralın bir istisnası olarak, eşyanın veya yapılacak işin niteliği itibarıyla, eşyanın teşhisi ile ilgili önlemlerin alınmamasının, rejimin kötüye kullanılmasına sebep olmayacağı hallerde ve gerekli teminatları sağlamak koşulu ile gümrük idareleri, bahse konu eşyanın rejimden yararlanmasına izin verebileceklerdir. Maddenin devamında bu husus düzenlenmiştir.

Madde 130. – Bu maddede, geçici ithalat rejiminin uygulanmasına ilişkin süreler yer almaktadır. Buna göre, eşyanın geçici ithalat rejimi altında kalma süresi en çok 24 ay olarak belirlenecektir. İthal eşyasının yeniden ihraç edilmesi veya gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulması için gereken süreler ile istisnai hallerde verilen sürelerin uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenecek; izin hak sahibi ile sağlanan mutabakatla, gümrük idareleri daha kısa süreler saptayabilecektir.

Madde 131. – Maddede, geçici ithalat rejiminin ithal vergilerinden tam muafiyet suretiyle uygulanabileceği durumlar ile özel koşulların belirlenmesi konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Madde 132. – Geçici ithalat rejimi ile getirilen diğer bir yenilik, ithal eşyasının geçici ithalat rejiminden yararlanması için kısmi vergi ödenmesi zorunluluğu getirilmesidir. Bu maddede, mülkiyeti Türkiye Gümrük Bölgesi dışında bir kişiye ait olan ve tam muafiyete tabi olmayan veya tam muafiyete tabi olmakla birlikte bu konudaki bütün koşulları yerine getiremeyen eşyanın, ithalat vergilerinden kısmi muafiyet uygulanması suretiyle geçici ithalat rejiminden yararlanabileceği; rejimin, ithalat vergilerinden kısmi muafiyet suretiyle uygulanmayacağı eşya listesinin Bakanlar Kurulunca belirleneceği hususları hükme bağlanmıştır.

Madde 133. – Bu maddede, kısmi muafiyet suretiyle geçici ithal edilen eşyadan alınacak vergilerin hesaplanma yöntemi ile vergilendirmeye ilişkin diğer hükümler yer almaktadır.

Buna göre, söz konusu ithalat vergileri tutarı eşyanın geçici ithalat rejimine tabi tutulduğu tarihte serbest dolaşıma girmiş olması halinde alınacak vergiler tutarının, kısmi muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimine tabi tutulduğu her ay veya yakın küsurları için %3'ü olarak tespit edilecektir.

Ancak, ithalat vergileri tutarı, uygulanacak faizler hariç olmak üzere, söz konusu eşyanın geçici ithalat rejimine tabi tutulduğu tarihte serbest dolaşıma girmesi halinde alınacak vergileri aşamayacaktır. Rejimden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin devri, muafiyet düzenlemelerinde yer alan sürelerin her bir hak sahibine ayrı ayrı uygulanmasına imkân tanımayacak; devir işleminin aynı ay içinde yapılması halinde, ilk hak sahibi söz konusu ayın tamamı için tahakkuk eden ithalat vergilerini ödeyecektir.

Madde 134. — Maddede, geçici ithalat rejimi kapsamında ithal edilen eşya için gümrük yükümlülüğü doğduğunda, gümrük vergilerinin tutarının, rejime ilişkin beyannamenin tescil tarihinde söz konusu eşyaya ait vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurları göz önünde bulundurularak hesaplanacağı hükme bağlanmıştır. Söz konusu eşya ile ilgili olarak, başka bir nedenle gümrük yükümlülüğü doğduğu takdirde, gümrük vergilerinin tutarı, yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan vergi miktarı ile 133 üncü madde uyarınca ödenecek vergi miktarı arasındaki farka eşit olacaktır.

Madde 135. — Bu maddenin bulunduğu alt ayırında, ekonomik etkili gümrük rejimlerinden hariçte işleme rejimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu şekilde, ekonomik ve teknolojik koşullar göz önünde bulundurularak rasyonel üretim yapılması amacıyla, serbest dolaşımdaki eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkarılarak, buralarda işleme ve üretim faaliyetlerinde kullanılmasına; bu sayede elde olunan işlenmiş veya yarı işlenmiş ürünlerin ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet sağlanmak suretiyle serbest dolaşıma sokulmasına imkân tanınmış; ayrıca, geçici ihracat eşyası, işleme faaliyetleri, işlem görmüş ürünler ve verimlilik oranı deyimlerine bu madde ile açıklık getirilmiştir.

Maddede ayrıca, hariçte işleme rejimi çerçevesinde öngörülen usullerin, tarife dışı ticaret politikası önlemlerinin yürütülmesi amacıyla da uygulanabileceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 136. — Bu maddede, serbest dolaşımdaki bazı eşyanın gümrük bölgesi dışına çıkarılarak, burada işleme veya üretim faaliyetlerinde kullanılmasına sınırlama getirilmiştir. Buna göre, ihracı, ithalat vergilerinin geri verilmesine veya kaldırılmasına yol açan, ihracından önce nihai kullanımı için ithalat vergilerinden muaf olarak serbest dolaşıma giren ve muafiyetin tanınması için gerekli koşulların yürürlükte bulunan veya ihracı, ihracat vergi iadesini gerektiren serbest dolaşımdaki eşyaya dahilde işleme rejimi hükümleri uygulanmayacaktır.

Madde 137. — Maddede, hariçte işleme izninin talep üzerine, 80 inci madde çerçevesinde işleme faaliyetini yapacak kişiye verilebileceği hususu hükme bağlanmıştır.

Bazı koşullar altında Türk menşeli eşyanın Türkiye dışında elde edilen eşya ile birleştirilmesi ve işlem görmüş ürün olarak ithal edilmesinden oluştuğu hallerde, hariçte işleme rejimini uygulama izninin, söz konusu Türk menşeli eşya için başka bir kişiye de verilebileceği hususu, maddenin devamında yer almaktadır.

Madde 138. — Maddede, hariçte işleme izni verilecek haller belirtilmiştir. Buna göre, söz konusu izin, Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişilere, işlem görmüş ürünlerin geçici ihracat eşyasının işlenmesi sonucu elde edildiğinin belirlenebildiği veya iznin, Türkiye'deki üreticilerinin temel ekonomik çıkarlarına ciddi bir zarar vermeyeceği hallerde verilecektir.

Madde 139. — İşlem görmüş ürünlerin Türkiye Gümrük Bölgesine yeniden ithal edilmeleri gereken sürenin verilen izinde belirleneceği ve bu sürenin haklı sebeplerle uzatılabileceği; ayrıca faaliyetin verimlilik oranı veya bu oranın belirlenmesine ilişkin usul ve esasların, Bakanlar Kurulu Kararıyla tespit edileceği hususu, bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 140. — Bu maddede, eşyanın işleme faaliyetlerinden sonra işlem görmüş ürün olarak ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet uygulanmak suretiyle yeniden ithal edilebilmesi için,

bu konudaki beyanın izin hak sahibi veya gerekli koşulların sağlanması halinde, Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik bir kişi adına veya hesabına yapılması ile bu hususlarda konulmuş kurallardan birine uyulmaması durumunda, tam veya kısmi muafiyetin uygulanmaması hususu, hükme bağlanmıştır.

Madde 141. — Bu maddede, hariçte işleme rejimi kapsamında yeniden ithal edilen eşyaya uygulanacak ithalat vergilerinin hesaplanmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Hariçte işleme rejimine tabi tutulacak eşya serbest dolaşımında bulunan eşya olduğundan, bunun işlendikten sonra yeniden ithali sırasında nihai ürün değeri üzerinden değil, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yaratılan katma değer göz önünde bulundurulurken ithalat vergilerine tabi tutulması gerekmektedir. Maddede, bu hususlar açıklığa kavuşturulmuştur.

Buna göre, ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle serbest dolaşıma giren işlem görmüş ürünlere ait ithalat vergileri tutarından; aynı tarihte geçici ihracat eşyasına en son işleme faaliyetinde bulunduğu ülkeden Türkiye Gümrük Bölgesine ithal edilmesi halinde uygulanacak olan ithalat vergilerinin indirilmesi suretiyle hesaplanacağı; indirilecek tutarın, hariçte işleme rejimine ilişkin beyannamenin tescili tarihindeki miktar ve niteliği ile işlem görmüş ürünlerin serbest dolaşıma girişi beyannamelerinin tescili tarihinde bu eşyaya uygulanabilir vergi oranı veya diğer vergilendirme unsurlarına göre hesaplanacağı; ancak, Bakanlar Kurulunca belirlenen bazı matrah unsurlarının, indirilecek tutarın hesaplanmasında dikkate alınmayacağı hususları madde ile hüküm altına alınmıştır.

Maddenin devamında, geçici ihracat eşyasının, nihai kullanım amacıyla serbest dolaşıma girişi sırasında indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanabildiği hallerde, bu eşyaya en son işleme faaliyetinin gerçekleştiği ülkede de nihai kullanıma uygun işlem görmesi koşuluyla indirimli veya sıfır vergi uygulanacağı; eşyanın tercihli bir tarife uygulamasından yararlanmaları ve bunun rejim kapsamındaki eşya içinde geçerli olması halinde; indirilecek tutarın hesaplanmasında dikkate alınacak vergi oranının, tercihli tarifinin uygulanabilmesi için gerekli koşullara uygun geçici ihracat eşyasına uygulanması gereken oran olduğu, yönünde hükümler yer almaktadır.

Madde 142. — Uluslararası ticarete yoğun rekabet koşulları geçerli olduğundan, firmalar ürettikleri malların talebini arttırmak amacıyla, sattıkları mal için servis güvencesi veya belirli bir süre içerisinde bozulmaya karşı değiştirme veya tamir garantisi vermektedirler. Bu suretle, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına tamir amacıyla gönderilen eşyanın böyle bir garanti nedeniyle tamirinin bedelsiz olarak yapıldığının gümrük idarelerine kanıtlanması halinde, bunun ithalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle serbest dolaşıma sokulmasına bu madde ile imkân tanınmıştır.

Madde 143. — Bu maddede, eşyanın tamir amacıyla geçici ihraç edilmesi ve bu tamiratın bir garanti nedeniyle sözleşmeye bağlı olarak veya imalat hatası veya kanuni bir yükümlülüğe dayanılarak bedelsiz yapılmasının söz konusu olmadığı ve karşılığında bir tamir bedeli ödendiği durumlarda, eşyaya ithalat vergilerinden kısmi muafiyet uygulanması ve sadece yapılan tamir masraflarının vergilendirme kapsamında tutulması amaçlanmıştır.

Madde 144. — Türkiye Gümrük Bölgesi dışına işleme faaliyetlerinde bulunulmak üzere gönderilen eşyanın yerine, bu faaliyetler tamamlanarak gümrük bölgesine geri getirilinceye kadar geçen süre içinde kullanılmak üzere, bu eşya ile benzer niteliklere sahip serbest dolaşımında olmayan eşyanın geçici olarak ithal edilerek kullanılmasına ve tarım politikası çerçevesinde tarımsal ürünlerin dışında işleme faaliyetleri dolayısıyla bölge dışına gönderilmesi halinde, bunların yerine standart değişim sistemine dayalı olarak ikame ürün gönderilmesine ilişkin usul ve esasların Müsteşarlıkça belirlenmesi, bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 145. — Bu maddede; geçici ihracat eşyası karşılığı ikame ürünlerinde aranılacak özellikler belirtilmektedir. Buna göre, ikame ürünlerin tamarata konu olan geçici ihracat eşyası ile aynı tarife sınırlandırılmasına girmesi ve aynı ticari nitelik ve teknik özelliklere sahip olması ve ikame ürünlerin de kullanılmış olması gerekir. Ancak, satış sözleşmesindeki garanti hükümlerine bağlı olarak bedelsiz gönderilen kullanılmış eşya yerine yeni eşya getirilmesinin mümkün olacağı hususu da maddede hükme bağlanmıştır.

Madde 146. — Maddede, önceden ithalat durumunda, geçici ihracat eşyasının, ikame ürünlerinin serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescili tarihinden itibaren iki aylık süre içinde ihraç edilmesi hükme bağlanmıştır; böylece her iki eşyanın da uzun süre Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kullanılması kısıtlanmak istenmiştir. Ancak, istisnai hallerde bu sürenin gümrük idareleri tarafından makul ölçüde uzatılabilmesine imkân tanınmıştır.

Madde 147. — Bu maddede, geçici ihracat eşyasının yerine ikame ürün getirilmesi halinde, işlem görmüş ürüne uygulanacak ithalat vergilerinin belirlenmesi sırasında indirilecek vergi tutarının, geçici ihracat rejimine ilişkin beyannamenin tescili tarihinde geçerli olan geçici ihracat eşyasına uygulanabilir vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurlarına istinaden tespit edilmesi hükme bağlanmıştır.

Madde 148. — Maddede, standart değişim çerçevesinde yürütülen işlemlerde, hariçte işleme rejiminin uygulama izninin başka bir kişiye devredilmesine imkân tanınmayacağı ve işlem görmüş ürünlerin geçici ihracat eşyasının işlenmesi sonucu elde edildiğinin belirlenmesi zorunluluğunun aranmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Madde 149. — Hariçte işleme rejimi çerçevesinde öngörülen usullerin tarife dışı ticaret politikası önlemlerinin yürütülmesi amacıyla da uygulanabileceği hususu bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 150. — Bu maddenin yer aldığı ayırmada ihracata ilişkin hükümler bulunmaktadır. Madde metninde, serbest dolaşımında bulunan eşyanın, ticaret politikası önlemleri ve gerektiğinde ihracat vergilerinin tahsilinden sonra gümrük bölgesi dışına çıkışının mümkün olduğu ve bu işlemlerin ihracat rejimi kapsamında yapılabileceği belirtilmiştir; ihracat beyannamesinin, ihracat işlemlerini yapmaya yetkili gümrük idaresine verilmesi gerektiği ifade edilmiştir; Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkan eşyanın ihracat beyannamesine tabi olamayacağı hal ve şartların yönetmelikle belirleneceği hususu, hüküm altına alınmıştır.

Madde 151. — İhracata konu eşya, bir gümrük idaresinden beyan edilerek, başka bir gümrük idaresinden Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkabilmektedir. Bu durumda, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini, ihracat beyannamesinin tescili sırasındaki durumu ile aynı durumda terk etmesi gerekecektir. Maddede, ihraç eşyasının ancak bu koşulla gümrük denetiminden çıkmasının mümkün olduğu hükme bağlanmıştır.

Madde 152. — Gelişen dünya ticareti ile ülkeler arası ekonomik ilişkilerin büyük boyutlara ulaşması nedeniyle, rekabetçi üretim koşulları altında üretilen eşyaların büyük tüketim merkezlerine yakın yerlerde depolanması veya muhafazası yahut işçiliğe tabi tutulması, üretim ve pazarlama maliyetlerini düşürmektedir. Bu amaçla, serbest dolaşımında olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve gümrük mevzuatında öngörülen haller haricinde kullanılmaksızın veya tüketilmeksizin konulması mümkün olan ve ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin uygulanması bakımından, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen, serbest bölge olarak kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu maddede serbest bölgelerin tanımı yapılmıştır.

Madde 153. — Serbest bölgeler, serbest dolaşımında olmayan eşya konulan yerler olduklarından, kaçakçılığı önlemek amacıyla, gerek belirlenmiş giriş ve çıkış noktalarında ve gerekse etraflarında gümrük idarelerince denetleme ve kontrolün sağlanması şarttır. Bu açıdan, bu yerlere giren ve çıkan kişi ve araçların gümrük muayenesine tabi tutulacağı, eşyanın ve eşyaya ilişkin belgelerin muayene ve denetlemeye tabi tutulacağı hususları, bu madde ile düzenlenmiştir.

Madde 154. — Bu madde ile serbest bölgelere her türlü eşyanın konulabileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, gerek kişi güvenliği gerekse diğer eşyanın güvenliği bakımından, yabancı, parlayıcı ve patlayıcı olan eşyanın diğer eşyalara zarar vermeyecek şekilde, serbest bölgelerdeki özel tertibatlı yerlerde muhafaza edilmesi gerekecektir.

Madde 155. — Gümrük idarelerinin bir serbest bölgeye giren, buralarda kalan ya da buralardan çıkan eşyayı muayene etme yetkisi saklı kalmak üzere, serbest bölgelerin açılma ve işleyiş amaçları nedeniyle buralara giren eşyanın gümrük idarelerine sunulmasına ve beyanname verilmesine gerek olmadığı bu maddede belirtilmektedir.

Ancak, bir serbest bölgeye girmesiyle sona erecek bir gümrük rejimine tabi tutulmak, buralara ithalat vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılmasına ilişkin bir karar üzerine konulan ya da buralara konulması nedeniyle ihracata ilişkin olanaklardan yararlanan eşyanın belirtilen özelliklerinden dolayı gümrük idarelerine sunulması ve gerekli gümrük işlemlerine tabi tutulması zorunlu olup, maddede bu hususlara da yer verilmiştir.

Ayrıca, serbest bölgeye konulan ihracat vergilerine ve ihracatla ilgili diğer hükümlere tabi eşyanın dış ticaret politikası açısından izlenmesi gerekli olduğundan, bu tür eşyanın gümrük idarelerine bildirilmesi gerektiği ve buralara konulmuş eşyanın gümrük statüsünü onaylayan bir belgenin ilgilinin talebi üzerine gümrük idarelerince verilebileceği hususu maddenin devamında belirtilmiştir.

Madde 156. — Serbest bölgelerin kuruluş amaçlarından biri de finans zorluklarının aşılarda üretim ve ticaret hacminin genişletilmesi olduğundan, eşyanın buralarda bekleme süresi sınırsız olarak tespit edilmiştir.

Madde 157. — Bu madde ile serbest bölgede bulunan serbest dolaşımında olmayan eşyanın, hangi gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımlardan yararlanabileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, bu eşyanın mutad elleçleme işlemlerine tabi tutulacağı hususu da maddede belirtilmiştir.

Bilindiği gibi, Türkiye Gümrük Bölgesindeki serbest bölgelere doğrudan getirilen eşyanın gümrük idaresine sunulma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcıların herhangi bir gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanımdan yararlanmak istemesi halinde, bu madde kapsamında gerekli izinler verilecektir. Bu kapsamda, kullanıcıların talepleri doğrultusunda, serbest bölgedeki serbest dolaşımında olmayan eşya dahilinde işleme, gümrük kontrolü altında işleme ve geçici ithalat rejimlerinden yararlanabilecektir.

Örneğin, Türkiye Gümrük Bölgesinde yapılacak bir işleme faaliyeti için dahilde işleme rejimi izni alan bir işletmeci Türkiye Gümrük Bölgesinin serbest bölgeler dışındaki bir parçasında başlattığı faaliyetlerini, söz konusu rejimi sona erdirmeden serbest bölgede de devam ettirebilecektir. Bu şekilde, girişimcilere serbest bölgelerin ve ekonomik etkili gümrük rejimlerinin avantajlarından bir arada yararlanma olanağı sağlanmaktadır.

Madde 158. — Bu madde ile serbest bölgede bulunan eşyanın gümrük mevzuatı hükümleri dışında tüketilmesinin ve kullanılmasının mümkün olmadığı hususu hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte, yönetmelikle belirlenecek teçhizat ve tedarik ürünleri bu bölgelerde kullanılabilir ve tüketilebilecektir.

Ancak, tehzizat ve tedarik ürünlerinin kota veya tarife tavanına tabi olması halinde bu eşya ile ilgili olarak gümrük idaresine beyanname verilecek ve bu beyanname kapsamı eşya kota veya tarife tavanlarının hesaplanmasında dikkate alınacaktır. Böylece, serbest bölgeler aracılığıyla söz konusu ticaret politikası önlemlerinin aşılması engellenmiştir.

Madde 159. — Serbest bölgelerde depolama, bir işçiliğe tabi tutulma, işleme faaliyetine tabi tutulma veya alım-satım ilişkisine konu olma gibi nedenlerle bulunan eşyanın 48 saat içinde envanter kayıtlarına alınacağı hususu bu maddede belirtilmiştir. Böylece, serbest bölgedeki eşya hareketlerini denetleme olanağı doğacaktır. Aynı şekilde envanter kayıtlarına konu eşyanın bölge içindeki hareketleri de muhafaza edilmesi gereken belgeler sayesinde izlenebilecektir.

Madde 160. — Bu madde ile serbest bölgeden çıkan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihraç edilebileceği gibi, bu bölgenin diğer parçalarına da getirilebileceği; Türkiye Gümrük Bölgesinin diğer parçalarına getirilmesi halinde uygulanacak gümrük işlemleri hüküm altına alınmıştır.

Madde 161. — Bu maddede, serbest bölgelerdeki eşya ile ilgili olarak vergilendirmeye ilişkin hükümler vaz' edilmiştir.

Madde hükümüne göre, serbest dolaşımda olmayan eşya için bir gümrük yükümlülüğü doğduğu ve bu eşyanın gümrük kıymetinin serbest bölgede kalış süreleri içinde depolanma ve muhafaza edilme masraflarını da içeren, fiilen ödenmiş veya ödenecek fiyata dayandığı hallerde, söz konusu masraflar, eşya için fiilen ödenmiş veya ödenecek fiyattan ayrı olarak gösterdiği takdirde gümrük kıymetine dahil edilmeyecektir. Buralarda elleçlemeye tabi tutulan eşyanın gümrük vergilerinin hesaplanmasında, söz konusu eşyanın dikkate alınacak niteliği, gümrük kıymeti ve miktarı, beyan sahibinin talebi ve söz konusu elleçlemelerin yapılmasına gümrük idarelerince izin verilmiş olması kaydıyla, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte bu elleçlemelere tabi tutulmamış gibi dikkate alınacak niteliği, gümrük kıymeti ve miktar olacaktır.

Madde 162. — Serbest bölgelerde bulunan eşyanın gümrük bölgesinin başka bir yerine götürülmesi veya geri getirilmesi ya da bir gümrük rejimine tabi tutulması nedenleriyle yapılacak işlemlerde eşyanın gümrük statüsünün tespiti, bazı hallerde bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan, 155 inci maddenin 4 üncü fıkrasında belirtilen onay belgesinin, eşyanın gümrük statüsünün tespitinde kanıt olarak kullanılmasına bu madde ile imkân tanınmıştır.

Madde 163. — Bu maddenin yer aldığı ayırımda, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım şekillerinden olan yeniden ihracat, imha ve terk konularına ilişkin usul ve esaslar açıklanmıştır.

Maddede, serbest dolaşımda olmayan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinden yeniden ihracının mümkün olduğu; ticaret politikası önlemleri dahil olmak üzere, eşyanın ihracı için öngörülen işlemlerin gerektiğinde yeniden ihracata konu olan eşyaya da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu durumdaki eşyaya uygulanacak özel haller yönetmelikle belirlenecektir.

Madde 164. — Maddede, eşyanın imha edilmesine veya gümrüğe terkine dair hükümler yer almaktadır. Buna göre, imha edilmek üzere gümrüğe terk edilecek eşyanın hazineye hiçbir masraf gerektirmeyecek şekilde gümrüğe bırakılması icap etmektedir. İmha sonucunda çıkan artık ve atıklar kesin ithalat dışında başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulacaktır.

Madde 165. — Bu madde ile yeniden ihracat veya imhaya ilişkin gümrük işlemleri hüküm altına alınmıştır. Bu işlemler önceden gümrük idaresine bilgi verilmesiyle yapılabilecektir. Ancak, ticaret politikası önlemleri dahil olmak üzere eşyanın ihracı veya yeniden ihracına ilişkin işlemlerin veya önlemlerin gerektirdiği hallerde, Gümrük Müsteşarlığı, eşyanın yeniden ihracını yasaklayabilecektir.

Madde 166. — Bu maddenin bulunduğu kısımda Türkiye Gümrük Bölgesinden eşya çıkarılmasına ilişkin hükümler vaz' edilmektedir. Buna göre, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkan eşya, yürürlükteki hükümlere göre gümrük idareleri tarafından yapılan kontrollere tabi olacak; bu eşya önceden belirlenen yollardan ve gümrüğün gözetimi altında yurtdışı edilecektir.

Madde 167. — Eski Gümrük Kanununun 7, 8, 9 ve 10 uncu maddelerinde, gümrük vergilerinden muafiyet ve istisna halleri sıralanmış bulunmakta idi. Ancak, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile imzaladığı Gümrük Birliği çerçevesinde olaya bakıldığında, trafik sapmalarının önlenmesi bakımından, aynı muafiyet hükümlerinin her iki tarafın mevzuatına benzer şekilde yansıtılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Avrupa Birliğinin Ortak Gümrük Kodunda, bu maddenin benzeri bir hüküm yer almakta; muafiyete ilişkin ayrıntılı düzenlemeler ise ayrı yönetmeliklerle yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

Ortaklık Konseyi tarafından 6 Mart 1995 tarihinde kabul edilen Gümrük Birliğinin Uygulama Usullerini Belirleyen Kararın 26 ncı maddesi gereğince, bu maddenin 2 nci fıkrasının (b) bendinde; "Gümrük vergisi muafiyetine ilişkin, (EEC) 918/83sayılı 28.03.1983 tarihli Konsey Yönetmeliği ile onun uygulama hükümlerini belirleyen (EEC) 2287/83, 2288/83, 2289/83 ve 2290/83 sayılı 29.07.1983 tarihli Komisyon Yönetmelikleri" şeklinde sıralanan mevzuatın da Türkiye tarafından benimsenmesi gerekmektedir.

Bu paralelde düzenlenen 167 nci maddenin 1 numaralı bendiyle Cumhurbaşkanını zat ve ikametgahı için gelen eşyaya, 2 numaralı bendiyle diplomatik muafiyetlere, 3 numaralı bendiyle de 1615 sayılı Gümrük Kanununda yer alan millî güvenliği ilgilendiren konulardaki muafiyet hükümleri muhafaza edilmiştir.

Maddenin 3 numaralı bendinin uygulanmasında, millî savunma ve iç güvenlik konularında; Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ihtiyaçlarının sağlanması için doğrudan bu kuruluşlar tarafından serbest dolaşıma sokulan veya bu kuruluşların açtığı ihaleleri kazanan şirket ve müesseselerin bu ihaleler konusu her türlü silah, araç, gereç, ana malzeme, mühimmat, makine, elektronik, elektrikli cihaz, alet ve teferruatları ile bunların üretimi, bakımı ve onarımında kullanılacak her türlü parça, yedek parça, mamul, yarı mamul maddeler ve malzemeleri üretici sıfatıyla ithal etmeleri halinde ve bunun ihtiyaç sahibi makam tarafından onaylanması durumunda, söz konusu eşyaya gümrük muafiyeti uygulanacaktır.

Maddenin 4 ila 12 nci bentlerinde ise yukarda bahsi geçen yükümlülüğümüzden kaynaklanan muafiyet hükümleri genel hatlarıyla sıralanmıştır. Böylece, Avrupa Birliği üyesi ülkeler vatandaşlarının yararlandığı imkanlardan kendi vatandaşlarımızın da yararlanması ve trafik sapmasının önlenmesi sağlanmıştır.

Maddenin son fıkrasıyla, çerçevesi çizilen muafiyet hükümlerinin şart, süre ve miktarlarının tespiti ve detaylı olarak belirlenmesi ve yukarda belirtilen yükümlülüğümüzden kaynaklanan mevzuatta yapılan değişikliklerin millî mevzuata yansıtılmasına imkan tanımak için Bakanlar Kurulu'na yetki verilmiştir.

Madde 168. — Bu madde ile başlayan bölümde, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıktıktan sonra herhangi bir sebeple geri gelen eşyaya ilişkin uygulanacak işlemler açıklanmaktadır. Madde, ihracını müteakip üç yıllık bir süre içerisinde geri getirilerek yeniden ithal edilen eşyanın vergilerine tabi tutulmayacağı; söz konusu eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinden ihraç edildiği an önce, özel amaçlı nihai kullanımı nedeniyle indirilmiş veya sıfır vergiden yararlanarak serbest dolaşıma sokulduğu takdirde tanınabileceği; ithalat vergilerinden muafiyet hakkının, eşyanın aynen ihraç edildiği

durumda olması hali hariç, hariçte işleme rejimi çerçevesinde Türkiye Gümrük Bölgesinden ihraç edilen eşyaya ve amacı iki veya çok taraflı anlaşma hükümlerini aşmak olan geri gelen eşya ile ihracata ilişkin önlemlere tabi eşyaya uygulanmayacağı, hususlarını hükmüne bağlanmıştır.

Madde 169. — Geri gelen eşyaya uygulanacak muafiyet hakkının sağlanması için eşyanın ihraçından sonra Türkiye Gümrük Bölgesi dışında ayniyetinin değişmemiş olması gerektiği hususu, maddede belirtilmiştir. Ancak, Bakanlar Kurulu Kararı ile bu koşula istisna getirilebilecektir.

Madde 170. — Bu maddede, dahilde işleme rejiminin uygulanmasından sonra ihraç edilen ve daha sonra geri gelen işlem görmüş ürünlere de 168 ve 169 uncu madde hükümlerinin uygulanacağı, aynı hükmün yeniden ihraç edilen işlem görmüş ürünler için de geçerli olacağı, bu gibi hallerde, eşyanın en son ihraç tarihinin, serbest dolaşıma giriş tarihi olarak kabul edileceği ve kanunen alınması gereken ithalat vergileri tutarının, dahilde işleme rejimi hükümlerine göre belirleneceği düzenlenmiştir.

Madde 171. — Bu madde balıkçılığı teşvik eden bir düzenleme getirmektedir. Bilindiği gibi, Türkiye’de kayıtlı veya tescilli ve Türk bandrası taşıyan gemilerin başka ülke karasularından çıkarttığı deniz ürünleri ve yine aynı koşulları taşıyan fabrika gemilerde elde edilen deniz ürünlerine dayalı ürünler gümrük vergilerine tabi üçüncü ülke ürünü olarak değerlendirilebilmektedir. Madde ile getirilen düzenlemeyle söz konusu ürünlerin gümrük vergilerinden muaf serbest dolaşıma sokulması mümkün kılınmaktadır.

Madde 172. — Bu maddede sınır ticareti düzenlenmesine ilişkin hususlar yer almaktadır. Türkiye ile komşu ülkeler arasında coğrafi durum ve bölge ihtiyaçları gözönünde bulundurulmak koşuluyla gerek dış ticaret politikalarının ve gerekse bölge ihtiyaçlarının zaman içerisinde değişiklik gösterebilecek olması nedeniyle, sınır ticaretinin kapsamının belirlenmesi konusunda Bakanlar Kurulu’na yetki verilmiştir.

Madde 173. — Dış ticaret işlemleri ve haberleşmenin gereği olarak Türkiye’ye posta yolu ile eşya gelebildiği gibi, Türkiye’den dışarıya da aynı yolla eşya gönderilebilmektedir. Bu nedenle posta yoluyla gelen veya giden eşyaya uygulanacak gümrük kurallarının belirlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu madde ile başlayan bölümde, posta yoluyla Türkiye Gümrük Bölgesine gelen, buradan gönderilen veya Türkiye’ye iade olunan, içinde eşya bulunmayan mektuplar dışındaki eşyaya uygulanacak işlemler açıklanmaktadır. Madde, bu konulardaki genel uygulamaları düzenlemektedir.

Madde 174. — Bu maddede posta yoluyla Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ve buradan giden eşyanın konulacağı yerler ile bekleme süreleri açıklanmıştır. Buna göre, söz konusu eşya posta idaresinin sorumluluğu altındaki genel antrepo sayılan yerlere konulacaktır. Eşyanın buralarda bekleme süresi ise Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası posta anlaşmaları ile belirlenecektir.

Madde 175. — Bu maddede posta yoluyla Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ve giden eşya için gümrük beyanının, nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Buna göre, posta yolu ile gelen veya giden ticari mahiyetteki eşya 58 ila 71 inci maddelerde belirtildiği şekilde beyan edilecek; ticari mahiyette olmayan eşyanın gümrüğe sunulması sırasında ibraz edilen uluslararası kabul görmüş belgeler beyanname hükmünde kabul edilecektir.

Madde 176. — Maddede, Türkiye dışına sefer yapan her türlü deniz taşıtı ile hava gemilerinin kullanacakları donanım eşyası, yakıt ve yağları ile kumanyalarının ithalat vergilerinden muaf olduğu belirtilerek, transit taşımacılığının maliyetleri azaltılmış ve aynı konuda diğer ülkeler tarafından sağlanan kolaylıklara paralellik oluşturulmuştur.

Madde 177. – Bu maddenin yer aldığı bölümde, tasfiye edilecek eşyaya ilişkin işlemler hüküm altına alınmıştır. Maddede, bu Kanunun çeşitli maddelerinde yer alan ve ilgili maddelerdeki koşullar çerçevesinde tasfiye edilebilecek hale gelen eşyanın 178 inci maddede belirtilen usullere göre tasfiye edileceği belirtilmektedir. Ayrıca maddede eşyanın tasfiyesinin hızlandırılmasına yönelik süreler yer almaktadır.

Madde 178. – Bu maddede, tasfiye edilecek eşyanın tasfiye yöntemleri açıklanmıştır. Buna göre, söz konusu eşya Tasfiye Tüzüğü hükümlerine göre, ihaleye çıkarılmak suretiyle, ihraç amaçlı satış suretiyle ve perakende satış suretiyle tasfiye edilecektir. Ayrıca, eşyanın kamu kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere tahsisi veya imhası da mümkün olabilecektir. Tasfiye Tüzüğü'nün Maliye Bakanlığı ile Gümrük Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlıkça müştereken hazırlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Madde 179. – Bu madde ile gümrük idarelerinin gözetimi altındaki eşyanın mümkün olduğunca beyan sahiplerine kullanırılması amaçlanmıştır. İthal edilmek amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşyadan maksimum faydayı sağlayacak kuruluşun, bunu ithal etmek ve kendi üretim biriminde kullanmak isteyen kuruluş olacağı kuşkusuzdur. Bu bakımdan, tasfiye işlemleri daha elastiki hale getirilmiş; beyan sahiplerinin tasfiye aşamasına kadar gümrük vergilerini, para cezalarını, ambarlama ve elleçleme giderlerini ve diğer giderleri ödeyerek söz konusu eşyayı serbest dolaşıma sokabilmesine olanak sağlanmıştır.

Madde 180. – Tasfiyeye tabi tutulan eşya üzerinde çeşitli kurum, kuruluş ve kişilerin hakları bulunabilmektedir. Bu nedenle, tasfiye edilen eşyanın satış bedeli üzerinden hizmet karşılığı alacaklar ve yapılmış masraflar, ithalat vergileri, satış için yapılmış masraflar ve para cezalarının hak sahiplerine garameten dağıtılması esası getirilmiştir. Kaçak zannı ile yakalanan ve tasfiye edilen eşyanın bedeli yukarıda belirtildiği şekilde dağıtıldıktan sonra artan ve emanete alınan para olduğunda, bu miktar eşya ile ilgili dava sonucuna göre hazineye irat kaydedilecek veya sahibine ödenecektir.

Madde 181. – Bu madde ile başlayan bölümde gümrük yükümlülüğünün doğmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. İthalat vergilerine tabi eşyanın serbest dolaşıma girmesi halinde, ithalat nedeniyle doğacak gümrük yükümlülüğü, yükümlülüğün doğma tarihi ve yükümlünün kim olduğu hususları bu maddede belirtilmektedir. Böylece, gümrük yükümlülüğünün söz konusu gümrük beyannamesinin tescil tarihinde doğduğu; yükümlünün beyan sahibi olduğu; dolaylı temsil durumunda hesabına gümrük beyanında bulunulan kişinin de yükümlü olduğu hüküm altına alınmaktadır.

Madde 182. – Bu maddede, ithalat vergilerine tabi eşyanın Kanuna aykırı olarak gümrük bölgesine girmesi ya da bir serbest bölgede bulunan ithalat vergilerine tabi eşyanın Kanuna aykırı olarak gümrük bölgesinin başka bir yerine götürülmesi hallerinde, doğacak gümrük yükümlülüğü, bunun doğma tarihi ve yükümlünün kim olduğu hususları yer almaktadır.

Madde 183. – İthalat vergilerine tabi eşyanın Kanuna aykırı olarak gümrük gözetiminden çıkartılması halinde, doğacak gümrük yükümlülüğü, yükümlülüğün doğma tarihi ve yükümlünün kim olduğu hususları bu madde ile düzenlenmektedir.

Madde 184. – Bu madde ile, ithalat vergilerine tabi eşyanın geçici depolanmasından veya tabi tutulduğu gümrük rejiminin uygulanmasından kaynaklanan yükümlülüklerle uyulmadığı; yahut özel amaçlı kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır ithalat vergi oranı uygulanmasına ilişkin koşullardan birinin yerine getirilmediği hallerde doğacak gümrük yükümlülüğü, yükümlülüğün doğma tarihi ve yükümlünün kim olduğu hususları belirtilmektedir.

Madde 185. — Bir serbest bölgede bulunan ithalat vergilerine tabi eşyanın, yürürlükteki mevzuata öngörülenler dışındaki koşullarda tüketilmesi veya kullanılması halinde, doğacak gümrük yükümlülüğü, yükümlülüğün doğma tarihi ve yükümlünün kim olduğu hususları bu maddede yer almaktadır.

Madde 186. — İthalat vergilerine tabi eşyanın Kanuna aykırı olarak gümrük bölgesine girmesi, bir serbest bölgede bulunan ithalat vergilerine tabi eşyanın Kanuna aykırı olarak gümrük bölgesinin başka bir yerine götürülmesi veya ithalat vergilerine tabi eşyanın geçici depolanmasından veya tabi tutulduğu gümrük rejiminin uygulanmasından doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle gümrük yükümlülüğünün doğacağı yukarıdaki ilgili maddelerde belirtilmiştir. Bununla birlikte, söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilememesinin, eşyanın özelliklerine bağlı bir nedenle, tahrip olmasından veya tekrar yerine konulamaz şekilde kaybindan ya da beklenmeyen hal veya mtebir sebepten veya gümrük idarelerinin izninden kaynaklandığının kanıtlanması halinde, ithalat nedeniyle gümrük yükümlülüğü doğmayacaktır. Keza, gümrük idaresinin izninden kaynaklanmayan hallerde, eşyanın tekrar yerine konulamaz şekilde kaybının nasıl kanıtlanacağı madde metninde yer almıştır.

Madde 187. — Özel amaçlı kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır ithalat vergi oranından yararlanarak serbest dolaşıma giren eşya için haklı gerekçelerle bir gümrük yükümlülüğünün doğmadığı kabul edildiği takdirde, nihai kullanım gerçekleşmeden eşyanın tahrip olması durumunda ortaya çıkan artık ve atıkların millileşmemiş eşya sayılması hususu bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Maddenin ikinci paragrafında, nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanarak serbest dolaşıma giren eşya için sonradan bir gümrük yükümlülüğü doğduğunda, buna ilişkin gümrük vergilerinin nasıl hesaplanacağı belirtilmektedir.

Madde 188. — İhracat vergileri, Avrupa Birliği gümrük mevzuatından Türk gümrük mevzuatına yansıyan yeni bir düzenlemedir. Avrupa Birliğinde, ihracat vergileri iç piyasa fiyatlarını düzenlemeye yönelik dış ticaret politikasının bir aracı olarak kullanılmaktadır. Bu bakımdan, Gümrük Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye’de de ihracat vergileri iç piyasa fiyatlarını kontrol etmek yönünden bir düzenleyici olarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra, üçüncü ülkelerden ortak gümrük tarifesindeki oranlardan daha düşük bir vergi ile veya muafien Türkiye’ye ithal edilen eşyanın Avrupa Birliği’ne ihraç edildiği hallerde de fark giderici vergi olarak ihracat vergisi alınabilecektir.

Madde metninde ihracat vergilerine tabi eşyanın, bir gümrük beyannamesi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihraç edilmesi halinde, buna ilişkin beyannamenin tescil tarihinde bir gümrük yükümlülüğünün doğacağı; yükümlünün beyan sahibi olduğu; dolaylı temsil durumunda, hesabına beyanda bulunulan kişinin de yükümlü olacağı belirtilmektedir.

Madde 189. — İhracat vergilerine tabi eşyanın gümrük beyanında bulunulmaksızın gümrük bölgesi dışına çıkartılması halinde bir gümrük yükümlülüğü doğacağı ve yükümlülüğün doğma tarihi ile yükümlünün kim olduğu hususları da bu madde ile belirlenmektedir.

Madde 190. — Bu madde ile, ihracat sırasında eşyanın tam veya kısmi bir muafiyetten yararlandırılmasına ilişkin konulmuş koşullara uyulmaması halinde, doğacak gümrük yükümlülüğü ve bunun doğma tarihi ile yükümlünün kim olduğu hususları düzenlenmiştir.

Madde 191. — Bu bölümde yer alan maddelerde belirtilen gümrük yükümlülüğü, ithali veya ihracı her türlü yasaklama veya kısıtlamaya tabi eşya için de doğabilecektir. Ancak, bu maddede; sahte paralar ve tıbbi ve bilimsel amaçlı kullanımları nedeniyle ekonomik dolaşıma sokulmayan nar-

kotik uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin gümrük bölgesine kanuna aykırı olarak girmesi nedeniyle bir gümrük yükümlülüğü doğmayacağı belirtilmektedir. Bunun sebebi esasen bu tür eşyanın dolaşımının zaten yasak olmasıdır. Nitekim, söz konusu eşyanın bu şekilde kanuna aykırı olarak Türkiye'ye girmesi ceza koyan diğer kanunlara konu olmuştur. Bununla birlikte, söz konusu kanunlarda yer verilen cezaların miktarının belirlenmesinde gümrük vergilerinin baz alındığı hallerde, gümrük yükümlülüğünün doğmuş olduğunu varsaymak gerekecektir.

Madde 192. — Bu madde ile, gümrük vergilerinin tahsilinin sürüncemede kalmasını önlemek ve hazine alacağını garantiye almak amacıyla, aynı gümrük vergilerinin ödenmesinden birden çok yükümlünün sorumlu olduğu hallerde, bunların söz konusu vergilerin ödenmesinden müştereken ve müteselsilen sorumlu olmaları sağlanmıştır.

Madde 193. — Bu maddede, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarih ve bu tarihte yürürlükte olan vergi oranları ve diğer vergilendirme unsurlarının gözönünde bulundurulacağı hususlarına açıklık getirilmektedir. Buna göre, bu Kanunla konulmuş aksine hükümler saklı kalmak kaydıyla, bir eşyaya uygulanacak ithalat ve ihracat vergileri tutarı, bu eşyaya ilişkin gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihteki vergi oranları ve diğer vergilendirme unsurlarına göre belirlenecektir. Gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihi kesin olarak tespit etmenin mümkün olmadığı hallerde, söz konusu eşya ile ilgili olarak dikkate alınacak tarih, gümrük idarelerinin bu eşya için bir gümrük yükümlülüğü doğduğu sonucuna vardıkları tarih olacaktır. Ancak, gümrük idarelerince, gümrük yükümlülüğünün daha önce doğduğuna ilişkin bir bilgi temin etmeleri halinde, eşyanın ithalat vergileri tutarı, elde edilen bilgilere göre belirlenen en eski tarihe göre tespit edilecek ve bu tarihteki vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurları gözönünde bulundurulacaktır.

Ayrıca, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarih ile vergi tahakkukunun yapıldığı tarih arasındaki süre için Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanacaktır.

Madde 194. — Türkiye'nin taraf olduğu iki veya çok taraflı anlaşma hükümlerine göre Türk ihracat ürünlerine tercihli tarifeler uygulanabilmektedir. Ancak, bu tercihli tarifelerden yararlanma, ihracat ürününün bünyesine giren başka ülke menşeli girdilerin ithalat vergilerinin ödenmesi koşuluna bağlı tutulabilmektedir. Maddede, dahilde işleme rejimi kapsamında üretilen eşyanın bünyesine giren millileşmemiş eşyanın ithalat vergilerinin ödenmesi koşuluyla anlaşmaya taraf ülkelerin tercihli tarifelerinden yararlandığı hallerde, bu uygulamadan yararlanılmasını sağlayacak belgelerin geçerlik kazanmasının, ithalata ilişkin bir gümrük yükümlülüğü doğuracağı belirtilmekte ve yükümlünün kim olduğu ile yükümlülüğün doğduğu tarihin nasıl belirleneceği hususları hüküm altına alınmaktadır.

Madde 195. — Bu madde ile başlayan bölümde gümrük vergilerinin ödenmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Maddede, gümrük vergilerinin hesaplanarak tahakkuk ettirilmesinden sonra Gümrük Vergilerinin Tahakkukunu İzleme Defterine veya bilgisayara kaydedileceği; söz konusu defterin tutulmasına ilişkin usullerin Müsteşarlıkça belirleneceği belirtilmektedir.

Madde 196. — Madde, gerekli teminatın sağlanması koşuluyla; gümrük idareleri tarafından 30 günü geçmeyecek şekilde saptanan bir süre içinde teslim edilen tek ve aynı kişiye ait eşyanın tümü ile ilgili olarak, bu sürenin sonunda, Gümrük Vergilerinin Tahakkukunu İzleme Defterine kaydedilmesini mümkün kılmaktadır.

Madde 197. — Kamu alacağının tahsil edilebilmesi için yükümlüye tebliğ edilmesi gerekmektedir. Maddede, gümrük vergilerinin tahakkuktan sonra hemen yükümlüye tebliğ edileceği belirtilmektedir. Ancak, yükümlü tarafından gümrük beyannamesinde gösterilen vergi tutarı ile gümrük

idadesince hesaplanan vergi tutarının eşit olması halinde, gümrük idarelerinin eşyayı teslim etmesi, gümrük vergilerinin yükümlüye tebliği yerine geçecektir.

Maddenin devamında gümrük vergilerinin tebliğine ilişkin azami süre belirtilmektedir. Buna göre, gümrük vergilerine ilişkin tebligat gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihten itibaren üç yıl içinde yapılabilecektir. Ancak, adli takibat gerektiren bir tasarruf nedeniyle gümrük idarelerinin kanunen ödenmesi gereken kesin vergi tutarını tespit edememesi halinde, adli takibatın sonuçlandırılmı gümrük idarelerinin, bilgi edindiği tarihten başlamak üzere, üç yıllık sürenin bitiminden sonra da söz konusu tebligat yapılabilecektir. Aynı hüküm yapılan kontrol ve denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri için de geçerli olacaktır.

Madde 198. — Bu maddede tebliğ edilen gümrük vergilerinin ödeme süresi belirtilmiştir. Buna göre, yapılan kontrol ve denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri ile işlemleri daha sonra yapılmak üzere teslim edilen eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin, yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde ödenmesi zorunluluğu getirilmektedir. Bu süre, faiz alınmak suretiyle yazılı talep üzerine 30 gün uzatılabilecektir. Ancak, idarenin yürüttüğü işlemlerin gecikmesi nedeniyle veya adli mercilerce ya da eşyanın ithaline veya ihracına ilişkin olarak resmi mercilerce yürütülen herhangi bir işlem nedeniyle geçecek süreler ödeme süresini durduracaktır.

Madde 199. — Basitleştirilmiş usule göre tescil edilmiş bir beyannameye eksik bilgi veya belgenin gümrük idaresince verilen süre içerisinde tamamlanmaması halinde 198 inci madde hükmüne göre süre uzatımı yapılamıyacağı hususu, bu madde ile hüküm altına alınmıştır.

Madde 200. — Maddede gümrük vergilerinin ödenmesinde kullanılacak ödeme araçları sıralanmaktadır. Madde hükmüne göre gümrük vergileri Türk Lirası olarak ödeneceği; ödemenin 6183 sayılı Kanunda belirtilen usullere göre yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Maddenin devamında, vergilerin yetki verilen bankalar aracılığıyla da tahsil edilebileceği belirtilmiştir. Böylece, gümrük vergilerinin yatırılmasına daha az zaman ayrılabilmesine olanak sağlanmıştır.

Madde 201. — Ödenmeyen amme alacakları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilmektedir. Madde bu hususa açıklık getirmiş ve kesinleşmiş gümrük vergilerinin süresi içinde ödenmemesi halinde, gümrük idarelerinin Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapacaklarını belirtmiştir.

Madde 202. — Bu madde ile başlayan bölümde gümrük vergileri karşılığında verilecek teminat ile ilgili hükümler yer almaktadır. Buna göre, gümrük vergileri karşılığında teminat verilmesi gereken hallerde teminat yükümlü veya yükümlü olması muhtemel kişi tarafından verilecektir. Ancak, teminatın teminat vermesi istenen kişiden başka bir kişi tarafından da verilmesi mümkün olabilecektir. Genel ve katma bütçeye dahil kamu kuruluşlarından, belediyelerden ve sermayesinin tamamı devlete ait olan kamu iktisadi kuruluşlarından teminat yerine taahhütname alınacaktır.

Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşma ve sözleşmeler nedeniyle bu Kanunda yer alan teminat şekilleri dışında teminat istenmesi de söz konusu olabilmektedir. Bu gibi hallerde, anlaşma veya sözleşme hükümlerinin zamanı geçirilmeden uygulanmasını sağlamak amacıyla, söz konusu teminatın kabulü yönünde Gümrük Müsteşarlığına yetki verilmiştir.

Öte yandan, maddenin son fıkrası ile ekonomik olarak önem arzetmeyecek değerdeki gümrük işlemleri için teminat aranmaması ve kısmi teminat uygulanacak hallerin belirlenmesi konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir.

Madde 203. — Bazı özel veya kamu kuruluşları sürekli olarak dış ticaret işlemleri yapmaktadırlar. Sık sık gümrüklerde işlem takip eden bu kuruluşların, gümrük yükümlülüğü gerektiren iki veya daha fazla işlemi kapsamak üzere toplu teminat vermesine bu madde ile imkân tanınmıştır.

Madde 204. — Bu maddede, teminat tutarlarının belirlenmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, gümrük idareleri teminat tutarlarını gümrük vergileri tutarına göre belirleyeceklerdir. Gümrük vergilerinin belirlenmediği hallerde ise tahakkuk eden veya edebilecek gümrük vergilerinin en yüksek tutarına eşit tutarda belirleyeceklerdir. Göttürü teminat verilmesine ilişkin usul ve esaslar ise yönetmelikle belirlenecektir.

Madde 205. — Maddede gümrük idarelerince kabul edilebilecek teminat çeşitleri sıralanmıştır. Buna göre, gümrük vergileri karşılığı olarak Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre kabul edilen ve değerlendirilen teminat çeşitleri kabul edilecektir. Ayrıca Müsteşarlıkça tespit edilen yabancı paralar ile gümrük idaresi nezdinde açtırılan cari hesaplardan mahsuben yapılan ödemeler de teminat olarak kabul edilecektir.

Madde 206. — Bu maddede teminatın alınmasına ve çözülmesine ilişkin hükümler yer almıştır. Verilen teminatın gümrük vergilerini karşılama konusunda yetersiz kalması halinde ek bir teminat verilmesi veya ilk teminatın başka bir teminatla değiştirilmesi istenebilecektir. Teminat ancak ilgili gümrük yükümlülüğü sona erdiğinde çözülecek; yükümlülüğün kısmen sona ermesi halinde kısmi teminat çözülmesine imkan tanınacaktır. Ancak, söz konusu teminatın kısmen çözülmeye uygun olması gerekecektir.

Madde 207. — Bu madde ile nakdi teminat dışında teminat verilmesi halinde, tahakkuk ettirilerek tahsili gereken ancak teminata bağlanan gümrük vergileri için, bu teminatın kabul tarihinden itibaren geçici ithalat rejimi hükümleri dışındaki bir şartlı muafiyet düzenlemesine tabi tutulan eşyanın serbest dolaşımına girmesi veya ilgili rejim hükümlerine uyulmaması nedeniyle bir gümrük yükümlülüğünün doğması halinde buna ilişkin teminatın kabul tarihinden itibaren başlamak üzere Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre belirlenen gecikme zammı oranında faiz tahsil edileceği hükme bağlanmıştır. Bu şekilde, gerçekten erteleme ihtiyacında olmayan kişilerin gümrük idarelerine başvurularının önlenmesi ve amme alacağının nema kaybının ortadan kaldırılması sağlanmıştır.

Madde 208. — Bu madde ile başlayan bölümde gümrük yükümlülüğünün ortadan kalkmasına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Madde hükmüne göre, vergilerin ödenmesi veya kaldırılmalarına karar verilmesi; gümrük beyannamesinin iptal edilmesi; eşyanın bir gümrük rejimi kapsamında tesliminden önce zapt ve müsadere edilmesi veya imha edilmesi; 164 üncü madde uyarınca imha veya terk edilmesi; doğal özellikleri veya beklenmeyen haller yahut mücbir sebep nedeniyle telef olması veya kaybı; 182 nci madde uyarınca gümrük yükümlülüğü doğan eşyanın kanuna aykırı giriş nedeniyle müsadere edilmesi hallerinde gümrük yükümlülüğü sona erecektir. Gümrük vergilerinin zaman aşımına uğramasına ilişkin hükümler ise saklıdır.

Madde 209. — Türkiye'nin taraf olduğu anlaşma hükümlerine göre, dahilde işleme rejimi altında elde edilen Türk menşeli eşyanın anlaşmalara taraf ülkelere ithalinde, tercihli tarife uygulamamasından yararlanmasının, bunların bünyelerine giren serbest dolaşımda olmayan eşyanın ithalat vergilerinin ödenmesi ve buna ilişkin belgelerin onaylanması koşuluna bağlı olması halinde doğan gümrük yükümlülüğünün, bu işlemlerin iptal edilmesiyle ortadan kalkacağı hususu madde metninde yer almaktadır.

Madde 210. — Bu madde ile başlayan bölümde vergilerin geri verilmesine veya kaldırılmasına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Bu maddede, geri verme ve kaldırma deyimlerinin tanımları yapılmıştır. Buna göre, geri verme deyimi, ödenmiş olan gümrük vergilerinin tamamen veya kısmen geri ödenmesi, kaldırma deyimi henüz ödenmemiş olan gümrük vergilerinin tamamen veya kısmen alınmamasına karar verilmesi anlamına gelecektir.

Madde 211. — Bu maddede, kanunen ödenmemeleri gerektiği halde ödenmiş olduğu belirlenen ithalat veya ihracat vergilerinin geri verileceği; yine kanunen ödenmemeleri gerektiği halde, tahakkuk ettirilmekle birlikte henüz ödenmeyen ithalat veya ihracat vergilerinin kaldırılacağı genel kural olarak kabul edilmiştir. Ancak, gümrük vergilerinin tahakkuku ve ödenmesi sırasında bu işlemlerin ilgili kişinin kasten yaptığı bir tahrifattan kaynaklandığı hallerde geri verme ve kaldırma talepleri kabul edilmeyecektir.

Maddenin ikinci paragrafında, geri verme ve kaldırma taleplerine ilişkin zaman aşımı hükümleri yer almaktadır. Buna göre, yükümlünün, gümrük vergilerinin tahakkukunun tebliği tarihinden itibaren üç yıllık bir süre içerisinde geri verme ve kaldırma talebiyle gümrük idaresine başvurabilecektir. Ancak itilinin beklenmeyen hal veya mücbir sebep nedeniyle söz konusu süre içinde müracaatta bulunmadığı kanıtlanması halinde, bu süre uzatılabilecektir. Geri verme veya kaldırma işlemi yükümlünün müracaatı halinde yapılabileceği gibi, aynı süre içinde yapılan kontrol ve denetleme sonucunda da doğrudan yapılabilecektir.

Madde 212. — Maddede, iptal edilmiş bir gümrük beyannamesine dayanarak ödenmiş olan gümrük vergilerinin geri verilmesine ilişkin süre belirlenmektedir. Buna göre, söz konusu gümrük vergilerinin geri verilmesi, gümrük beyannamesinin iptali amacıyla başvuruda bulunmasına dair öngörülen süreler içinde ilgilinin talep etmesi halinde mümkün olabilecektir.

Madde 213. — Beyannamenin gümrük idareleri tarafından tescil edildiği tarihte bir eşyanın kusurlu veya ithallerine esas teşkil eden sözleşme hükümlerine aykırı olması ve bu nedenle ithalatçıları tarafından kabul edilmemesi durumunda, bu eşyanın vergileri ödenmiş ve teslimi gerçekleşmiş ise, söz konusu vergilerin geri verilmesi gerekecektir. Tesliminden önce hasar görmüş olan eşya için de aynı durum söz konusudur. Bu madde belirtilen ihtimallere yer vermekte ve yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esasları içermektedir.

Madde 214. — Bu Kanunun diğer maddelerinde belirtilen haller dışında, ithalat veya ihracat vergilerinin geri verilmesine veya kaldırılmasına ilişkin özel durumların mevcut olabileceği dikkate alınarak, bu madde ile Bakanlar Kuruluna yetki verilmiş; yükümlünün hata veya açık ihmalinin bulunmadığının tespit edildiği hallerde, geri verme veya kaldırma işlemlerinin yapılabileceği belirtilmiştir. Ancak, geri verme veya kaldırma işlemleri, gümrük vergilerinin yükümlüye tebliğ tarihinden itibaren 1 yıl içinde ilgili gümrük idaresine başvurulması halinde yapılabilecektir.

Madde 215. — Bu madde ile geri verme veya kaldırma işlemine konu olmayacak gümrük vergileri tutarlarının Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilmesine imkan verilmiştir. Böylece, idarenin ayracağı zamana ve yapacağı masrafa değmeyecek miktardaki gümrük vergilerinin iadesi için israfta bulunulmaması amaçlanmıştır.

Madde 216. — Gümrük vergileri tutarları ile bunların ödenmelerine bağlı olarak tahsil edilmiş olan gecikme faizlerinin geri verilmesinde idare tarafından faiz ödenmeyeceği hususu bu maddede belirtilmekle birlikte, geri verme kararının, alındığı tarihten itibaren üç ay içerisinde idarece uygulanmaması durumunda, kişilerin maddi kayıplarını önlemek amacıyla idarece faiz ödenmesi yükümlülüğü hüküm altına alınmıştır.

Daha önce çıkarılan amme alacaklarıyla ilgili hiçbir kanunda yer almayan bu düzenleme ile idarenin keyfi davranışları nedeniyle yükümlülerin mağdur olmaması amaçlanmıştır.

Madde 217. – Gümrük vergilerinin hatalı olarak kaldırılması veya geri verilmesi durumunda, söz konusu vergilerin ve bunlarla ilgili faizlerin yeniden tahsili cihetine gidilmesi gerekmektedir. Madde bu amaçla düzenlenmiştir.

Madde 218. – Gümrük idarelerinin önemli bir kısmı demiryolu dahil kara, deniz ve hava yoluyla yapılan eşya ve yolcu taşımalarında yararlanılan istasyonlarda, deniz ve hava limanlarında veya posta idarelerinde faaliyet göstermektedir. Bu nedenle, söz konusu yerleri işleten kuruluşların gümrük idarelerinin denetim ve kontrollerini gerçekleştirmelerini sağlayacak her türlü düzeni tesis etmeleri ve sorumlulukları altındaki yerlerde gümrük idarelerinin çalışmaları için elverişli büroları sağlamaları gerekmektedir. Bu madde ile başlayan bölümde, söz konusu kuruluşların bu konudaki yükümlülüklerine yer verilmiştir.

Bu maddede, istasyon, liman, antrepo işleten kuruluşların ve posta idarelerinin gümrük denetim ve kontrolleri açısından ihtiyaç duyulan tertip, tesis, araç ve gereçlerle ilgili yükümlülükleri ve sorumlulukları hükme bağlanmıştır.

Madde 219. – Bu madde, antrepo işleticilerinin buralardaki eşyanın güvenliği ve hizmetin çabuk görülmesi açısından ihtiyaç duyulacak ek donanım ve değişiklikleri yapmalarına; gerekli araç ve gereci sağlamalarına; buralarda özel olarak gümrük ve gümrük muhafaza memurları görevlendirilmesi gerektiği takdirde bunların maaş, ücret ve yolluklarını ödemelerine yönelik hükümler içermektedir.

Gümrük idarelerinin bulunduğu genel antrepolarda görevlendirilecek gümrük ve gümrük muhafaza memurlarına maaş ve fazla çalışma ücreti gibi ödemelerinin devlet tarafından yapılması esas olmakla birlikte, yerleşim yerlerinden uzak olan mahallerde özel antrepo kurarak işleten işletmeci kuruluşların, kendi faaliyetleri ile ilgili gümrük işlemlerini yapmak üzere gümrük personeli görevlendirmesini talep etmesi ve bu taleplerinin karşılanması halinde, ilgili memurların maaş, fazla çalışma ücreti ve diğer tahsisatlarını ödeme konusunda işletici kuruluş yükümlü kılınmaktadır.

Madde 220. – Bu madde ile başlayan bölümde, gümrük idarelerinde çalışma zamanları, fazla çalışma, gümrük personelinin kıyafeti ve gümrük bayrağı ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Bu madde, gümrük idarelerinde normal çalışma zamanlarının iklim, mevsim, ekonomik durum ve ihtiyaçlar dikkate alınarak Müsteşarlıkça belirleneceğini; uluslararası yolcu ve eşya trafiğinin sürekli olduğu yerde ise gümrük idarelerinin de sürekli faaliyet göstereceklerini hüküm altına almaktadır.

Madde 221. – Yolcuların ve taşıt araçlarının giriş ve çıkışlarına ilişkin işlemler dışında, gümrük işlemlerinin normal çalışma saatleri içinde yapılması gerektiği hususu madde metninde belirtilmekle birlikte, yazılı talep halinde ve gerekli önlemler alınarak çalışacak personelin fazla çalışma ücretleri ve varsa kanuni yollukları ödenmek koşuluyla normal çalışma saatleri dışında da gümrüklerde mesai yapılmasına bu madde ile imkan tanınmıştır.

Bu fazla mesai ücretinden gümrük vergilerini tahsil eden gümrük saymanları, mutemetleri ve bunlara bağlı olarak çalışan veznedarlar ile TASIŞ personeli de yararlanacaktır. Fazla çalışma ücretinden ve kanuni yolluklardan yararlanacak personel gümrük idare amiri tarafından belirlenecek; gümrük saymanı ve veznedarı da dahil olmak üzere fazla mesai yapacak personelin adı ve soyadı gümrük idare amiri tarafından, gümrük idaresine verilen fazla çalışma talep dilekçesinin üzerine kaydedilecektir.

Ticari ithalat ve ihracat yapılan gümrük idarelerinde yürütülen ve benzer uygulamaları tüm gelişmiş Avrupa ülkelerinde bulunan bu yöntem sayesinde, uluslararası ekonomik faaliyetlerin gerekirdiği hız ve verim artışı sağlanmış olmaktadır. Aynı hüküm yürürlükten kaldırılacak olan 1615 sayılı Gümrük Kanununda da yer almaktadır.

Maddenin 2 nci fıkrası ile yeni bir düzenleme geliştirilmiş olup, bununla özel kurye taşımacılığı yapan kuruluşlar ile özel uçak ve yat sahiplerinin gümrük hizmetlerinin karşılanması amaçlanmıştır. Özel kurye taşımacılığı (kapıdan kapıya kargo taşımacılığı) ekonomik faaliyetlerin zamanla yarıştığı ve taşımacılığın son derece sürat kazandığı çağımızın bir gereksinimi olarak ortaya çıkmıştır. Böylece dünyanın bir ucundan diğerine çok kısa sürede numune, hediye, kitap, matbu evrak gibi küçük gönderiler iletebilmektedir. Bu tür taşımalar gümrük idarelerinde mesai saatlerine bağlı olmaksızın çalışma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu bakımdan, özel kurye taşımacılığı yapan kuruluşların fazla mesai taleplerini global olarak gümrük idarelerine iletmeleri ve gerekli global ücreti yatırmaları halinde, kendilerine 24 saat gümrük hizmeti sunulabilecektir. Öte yandan, gelişen özel uçak taşımacılığı ile yat turizminin gerekirdiği özel yolcu servisleri, gerekli çalışma ücretinin yatırılması halinde gümrük personeli tarafından sağlanacak; uçakta kontrol, gemide kontrol imkanları artırılacaktır.

Madde 222. - Bu madde, normal çalışma saatleri dışında çalışacak gümrük personeline ödenecek fazla çalışma ücretinin miktarı ile bunun tahsil ve dağıtımına ilişkin usul ve esasların Gümrük Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenmesini düzenlemektedir. 221 inci maddeye göre tahsil edilen fazla çalışma ücretlerinin %50'si fazla çalışmayı yürüten personele ödenecek; geri kalan miktarın, % 40'ı gümrük idaresinin ihtiyaçlarında kullanılmak üzere, merkezdeki hesaba aktarılacak, hak sahibine yapılan ödemeler ile merkezdeki hesaba aktarılacak miktar dışında kalan meblağ, aylık miktarı, en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) % 200'ünü geçmeyecek surette diğer personele dağıtılmak üzere Gümrük Müsteşarlığı adına T. C. Ziraat Bankası nezdinde açılacak hesaba gönderilecektir. Müsteşarlık bu meblağı yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde fazla çalışmayı düzenleme ve kontrole yükümlü tutulan amir ve memurlara ve normal çalışma saatlerine bağlı olmaksızın hizmet gören personele dağıtacaktır. Bu şekilde yapılacak ödemelerde damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesinti yapılmayacaktır. Bu madde sayesinde gümrük personeli arasında ücret farklılığından dolayı doğması muhtemel çekişmeler ve huzursuzluklar önlenmiş olacaktır.

Madde 223. - Gümrük hizmetlerinin uluslararası bir nitelik taşınması, personelin yolcu ve iş sahipleriyle sürekli temas halinde bulunması, görevin özelliği gibi nedenlerle gümrük muhafaza ve gümrük memurlarının resmi kıyafet giymeleri gerekmektedir. Maddede, bu husus belirtilmekte ve kıyafetin şeklinin tespit edilmesi konusunda Gümrük Müsteşarlığına yetki vermektedir.

Madde 224. - Bu maddede, gümrük bayrağının günün her saatinde hizmet veren gümrük kapılarında sürekli olarak, diğer gümrük binalarında ise yalnız kanuni çalışma saatlerinde çekili kalacağı hükümleri yer almaktadır.

Gümrük bayrağı, tüm ülkelerde kullanılan gelenekselleşmiş simgelerden biri olarak değerlendirilmektedir. Millî bayrağın yanında ekonomik bağımsızlığın ve egemenlik alanının bir simgesi olan gümrük bayrağı ile ilgili hüküm, yürürlükten kaldırılacak olan 1615 sayılı Gümrük Kanununda da yer almaktadır.

Madde 225. - Bu madde ile başlayan bölüm, eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kulhanıma tabi tutulmasına ilişkin faaliyetlerin eşya sahiplerince veya bunlar adına hareket eden kişiler tarafından temsil yoluyla takip edilip sonuçlandırılmasına ve gümrük müşavirlerine ilişkin hü-

kümleri içermektedir. Maddede, devlet, belediye, il özel idareleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin Amir ve memurlarının ve özel hukuk tüzel kişilerinin kendilerini temsile yetkili personelinin doğrudan temsil yoluyla tüm gümrük işlemlerini, taşımacı kuruluş temsilcilerinin ise aynı yolla transit işlemlerini takip edebilmelerine imkan sağlanmıştır.

Kanunda, eşya sahiplerini dolaylı temsil yoluyla temsil etmek suretiyle gümrük idarelerinde iş takibini sağlamak amacıyla gümrük müşavirliği ünvanı altında bir meslek grubu ihdas edilmiş; gerekli koşulları taşımaları ve yeterli bilgi ve beceri düzeyine gelmeleri halinde, meslek mensuplarının gümrük müşaviri ve gümrük müşavir yardımcısı olarak adlandırılmaları ve yetkilendirilmeleri hükme bağlanmıştır.

Madde 226. — Maddede, gümrük müşavirinin her türlü gümrük işlemlerini takip ederek sonuçlandırmaya yetkili olduğu belirtilirken, gümrük müşavir yardımcılarının Gümrük Müsteşarlığına sınırlandırılmış yetki kullanabilecekleri hususu hükme bağlanmıştır.

3 Üncü maddenin 17 nci bendinde tanımlandığı gibi, beyan sahibi kendi adına beyanda bulunan kişiyi ya da adına beyanda bulunulan kişiyi ifade etmektedir. Kendi adına beyanda bulunan kişi bu Kanunun 5 inci maddesindeki düzenlemelere göre doğrudan veya dolaylı temsil yoluyla beyannameyi imzalayan kişidir. Dolaylı temsil durumunda gümrük müşaviri başkası hesabına hareket etmekle birlikte, beyannameyi imzalayan kişi olduğu için beyan sahibidir. Bu durumda, yürürlükteki mevzuat uyarınca beyan sahibine yüklenilecek yükümlülükler gümrük müşavirine yüklenmiş kabul edilir. Ancak, gümrük müşaviri beyan sırasında başkasının nam ve hesabına hareket ettiğini açıklamışsa, bu durumda sorumluluk müşterek ve müteselsildir.

Madde 227. — Gümrük müşavirliği mesleğine müşavir yardımcısı olarak başlayabilmek için aranacak koşullar bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Başkası adına gümrük işlemlerini takip edebilmek için bu meslek mensuplarının, eğitim, disiplin koşulları yanında, gümrük ve dış ticaret mevzuat ve uygulamaları hakkında profesyonel anlamda bilgi sahibi olmaları; gerek gümrük işlemlerinin sağlıklı ve süratli bir şekilde yürütmesi ve gerekse adına hareket edilen kişinin zarar görmemesi bakımından zorunlu görülmüştür. Bu nedenle, mesleğe girecek kişilerin bahsedilen konularda yeterli bilgi sahibi olup olmadıklarının tespitine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu madde ile söz konusu tespit, mesleğe dışardan katılacak olanlar için sınava, gümrük memuru olanlar için de tecrübeye istinaden yapılması öngörülmüştür.

Madde 228. — Bu maddede, gümrük müşaviri olabilme koşulları sıralanmaktadır. Gümrük müşaviri olunabilmesine ilişkin koşullar sıralanırken, her adayın durumuna göre özel hükümler vaz' edilmiştir.

Madde 229. — Gümrük müşavirlerinin çalışma merkezleri, birlikte çalışmalarını halinde üstlenecekleri yetki ve sorumlulukları bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Çalışma merkezlerinin belirlenmesi, yapılacak kanuni tebligatlar yönünden önem kazanmaktadır. Diğer taraftan müşavirlerin müştereken çalıştıkları meslektaşları ile yanlarında çalışan müşavir yardımcılarını da gerekli takiplerin yapılması bakımından ilgili gümrük başmüdürlüğüne bildirmeleri, bu madde ile zorunlu kılınmıştır.

Madde 230. — Gümrük müşavirlerinin kanunlara göre tutmaya mecbur oldukları ticari veya kanuni defter ve belgelerini, vekaletname ve sözleşmelerini gerektiğinde gümrük denetim ve kontrollerini sağlamak bakımından saklamaları ve gümrük görevlilerine ibraz etmeleri zorunlu tutulmuş; maddede bu husus düzenlenmiştir.

Madde 231. — Bu madde ile başlayan kısımda gümrük idareleri tarafından kesilecek para cezalarına ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu maddenin bulunduğu birinci bölümde, cezalara ilişkin genel hükümler vardır.

Bu maddede, para cezalarının uygulanmasında kasıt unsurunun aranmayacağı; aynı fiilin iki ayrı cezaya temas etmesi halinde ağır olanın uygulanacağı; ceza uygulanmasının idari yaptırım uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği ve ceza kanunlarına göre takibat yapıp mahkum olanlar hakkında bu cezaların uygulanacağı hususları hükme bağlanmıştır.

Madde 232. — Bu madde ile cezanın ne zaman karara bağlanacağı ile cezada zanaatının başlangıç ve bitiş tarihleri belirlenmiştir. 234 üncü maddeye göre alınacak para cezaları ancak vergi tahakkukunun kesinleşmesinden sonra karara bağlanacak ve bu para cezalarının zanaatını süresi vergi tahakkukunun kesinleştiği tarihi takip eden günden itibaren işlemeye başlayacaktır.

Madde 233. — Gümrük idarelerine yapılan beyanla, gümrük idaresince yürütülen muayene veya denetleme yahut sonradan kontrol sonucunda tespit edilen noksan gümrük vergileri ile ilgili olarak alınan para cezalarının dağıtım usul ve esasları bu maddede belirtilmiştir. Böylece, vergi kaybı yaratan beyanların daha ciddi bir şekilde denetlenmesi konusunda gümrük personeli için bir teşvik unsuru oluşturulmuştur.

Bu hüküm yürürlükten kaldırılacak olan 1615 sayılı Gümrük Kanununda da yer almaktadır.

Ayrıca idarenin eğitim geliştirme ve otomasyon hizmetlerinde kullanılmak üzere kaynak yaratılması hedeflenmiştir.

Madde 234. — Bu madde ile başlayan bölüm, vergi kaybına neden olan işlemlere uygulanacak cezalara ilişkin hükümleri içermektedir. Madde, serbest dolaşıma giriş rejimine veya bir şartlı muafiyet düzenlemesine tabi tutulan eşyaya ilişkin olarak, yapılan beyan ile muayene ve denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda cins, tür, nitelik, miktar veya kıymet bakımından farklılık tespit edilmesi ve bunun bir vergi kaybına yol açması durumunda verilecek cezaları hükme bağlamaktadır. Ancak, genel ve katma bütçeye dahil kamu kuruluşları ile özel idareler ve belediyelerin vergi kaçırmaya yönelik davranışlarda bulunmayacakları hususu gözönünde bulundurularak, bu kuruluşlara madde ile öngörülen ceza uygulanmayarak, sadece usulsüzlük cezası verilecektir.

Aynı madde hükmü, yürürlükten kaldırılacak olan 1615 sayılı Gümrük Kanununda da yer almaktadır.

Madde 235. — Gümrük işlemlerine başlanmadan ve bu işlemler bitirilip gümrük idarelerinin izni alınmadan antrepolardan veya eşya konulmasına izin verilen yerlerden eşya çıkarılması durumunda; çıkarılan eşyanın ithalat veya ihracat vergilerinin yanı sıra bu vergilerin 3 katı para cezası alınması, bu madde ile hükme bağlanmıştır.

Madde 236. — Bu maddede, antrepolarda veya gümrük idarelerince eşya konulmasına izin verilen yerlerde yapılan sayımlar sonucunda, kayıtlara göre noksan veya fazlalık çıkması durumunda uygulanacak cezalar hükme bağlanmıştır. Bu gibi durumlarda, noksan çıkan eşyanın ithalat veya ihracat vergilerinin yanı sıra, bu vergilerin 3 katı para cezası alınacaktır. Sayımlarda fazla eşya çıkması halinde ise söz konusu eşya tasfiyeye tabi tutulduğu gibi, fazla çıkan eşyaya ait ithalat veya ihracat vergileri tutarı kadar para cezası alınacaktır. Söz konusu para cezaları antrepo işleticilerinin veya kullanıcılarının sorumlulukları gözönünde bulundurularak, bunların birinden veya her ikisinden alınacaktır.

Madde 237. — Taahhüt araçlarının sahipleri, kaptanları, sürücüleri veya acentaları tarafından gümrük idarelerine verilen özet beyan veya özet beyan yerine kullanılan ticari veya resmi belgelerdeki kayıtlı miktara göre ortaya çıkan noksanlık veya fazlalıklar hakkında uygulanacak cezalar bu maddede yer almıştır. Ancak dökme halinde gelen eşyadaki %3'ü aşmayan eksiklik veya fazlalıklar için takibat yapılmayacaktır.

Madde hükmü yürürlükten kaldırılacak olan 1615 sayılı Gümrük Kanununda da yer almaktadır.

Madde 238. — Bu maddenin yer aldığı bölümde usulsüzlüklere ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Bu madde, ithalat veya ihracat vergilerinden muaf olsa dahi, gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak eşya ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs etmek yahut bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokmak veya yurtdışına çıkarmak eylemlerine uygulanacak cezaları açıklamak üzere düzenlenmiştir. Bu gibi durumlarda, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınacaktır.

Madde 239. — Bu maddede tasfiyelik hale gelen eşyanın beyan sahibi tarafından serbest dolaşıma sokulmak istenmesi halinde eşyanın döviz bazında CIF değerinin % 1'i oranında Türk Lirası olarak para cezası alınması öngörülmüştür. Tasfiyeye tabi tutulan eşyaya ilişkin ihale ilanının yayımlanmasından önceki süre içinde söz konusu eşyanın beyan sahibi tarafından ithal edilmesine olanak tanınması, beyan hak sahibine büyük bir avantaj sağlamaktadır. Ancak, rejim hak sahibine tanınan bu avantajın sürekli kötüye kullanılmaması yönünden, bu şekilde bir ceza uygulamasına gidilmesi uygun bulunmuştur.

Madde 240. — Maddenin 1 inci fıkrasında, bu Kanunda ayrı bir ceza tayin edilmiş haller saklı kalmak üzere, bu Kanuna uygun olarak veya bu Kanunla tanınmış yetkilere dayanılarak çıkarılan tüzük, yönetmelik, tebliğ ve talimatlarla getirilen şekil ve usullere aykırı hareket edenlere 100.000.000 TL para cezası uygulanması öngörülmüştür. Bu şekilde kanunda açıkça cezası bulunmayan usulsüzlükler ve riayetsizliklerin ceza uygulanamaz durumdan çıkarılması amaçlanmıştır.

1 inci fıkrada belirtilen meblağ, enflasyonun etkisi ile bir süre sonra yaptırım gücü olmayan bir cezaya dönüşebilmektedir. Bunu önlemek için, 1 inci fıkrada belirtilen miktarın, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılması 2 nci fıkraya ile hüküm altına alınmıştır.

Maddenin 3, 4, 5 ve 6 ncı fıkralarında diğer usulsüzlüklere ilişkin cezalar yer almış; usulsüzlüğün ağırlığı göz önünde bulundurularak belirlenen cezalar 1 inci fıkrada belirtilen meblağ baz alınarak katlanmıştır. Buna göre, fıkralar itibarıyla cezalar 1 inci fıkrada öngörülen miktarın 2, 4, 6 ve 8 katı olarak uygulanmasına olanak sağlanmıştır.

Madde 241. — Bu maddenin yer aldığı kısımda gümrük işlemlerine karşı yapılacak itirazlara ilişkin hükümler yer almaktadır.

Madde metninde, gümrük vergilerine karşı düzeltme talebinin süresi ve mercii belirtilmiştir. Maddenin devamında, düzeltme talebine ilişkin kararlara, idari kararlara, gümrük vergilerine ve cezalara karşı itirazın süreleri ve mercileri sıralanmaktadır.

Madde 242. — Bu maddede gümrük idarelerinde yapılan kimyevi tahlillere karşı itiraz hükümleri yer almaktadır. Bilindiği gibi, kimyasal maddelerin veya bileşimlerin gümrük tarife pozisyonunun belirlenmesinde kimyevi tahlil zorunlu bulunmaktadır. Bu tür eşya gümrük laboratuvarlarında tahlile tabi tutulmakta; tahlil sonuçlarına göre eşyanın tarife pozisyonu belirlenmekte ve o tarife üzerinden vergilendirme tabi tutulmaktadır.

Madde hükmüne göre, yükümlüye tebliğ edilen tahlil sonuçlarına karşı 15 gün içinde gümrük başmüdürlüklerine yazılı olarak itiraz edilebilecektir. İtiraz üzerine birinci tahlilin yapıldığı gümrük laboratuvarında görevli olan ve ilk tahlili yapan kimyager dışındaki iki kimyager tarafından ikinci

tahlil yapılacaktır. Yükümlünün talebi halinde, gümrük idareleri gümrük kimyageri olmayan bir gözlemci kimyagerin de ikinci tahlilde hazır bulunmasına izin vereceklerdir. Üç kimyagerden fazla kimyager bulunmayan gümrük laboratuvarında yapılan tahlile itiraz edilmesi halinde, ikinci tahlil en az iki kimyager bulunan en yakın gümrük idaresine ait laboratuvarda yapılacaktır. İkinci tahlil isteyenlerden, haklı çıktıkları takdirde geri verilmek üzere, ilgili kuruluşların görüşleri alınmak suretiyle Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlıkça belirlenecek tahlil tarifeleri ile belirlenen miktarda tahlil masrafı alınacaktır. Bu şekilde, gümrük laboratuvarlarının yersiz talepler nedeniyle meşgul edilmesi önlenecektir.

İkinci tahlil sonuçları, eşyanın teknik özelliklerinin ve niteliklerinin belirlenmesi yönünden kesin kabul edilecektir.

Madde 243. — Bu madde ile para cezası kararlarına karşı idari itiraz yoluna gidilmemesi halinde yapılacak indirimle ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, para cezalarına itiraz edilmez ise bu meblağ üçte bir noksanı ile tahsil edilecektir.

Madde 244. — Bu madde ile yükümlülerin gümrük idaresine verdikleri beyanname ile beyan ettikleri bilgilere ve beyanname eki ibraz ettikleri belgelere karşı idari yargı yoluna başvuramayacakları hususu hükme bağlanmaktadır. Ayrıca, idari yargı yoluna başvurulmasının idari kararın uygulanmasını engellemeyeceği hususu da maddede yer almaktadır.

Madde 245. — Bu madde ile, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan Nisan 1334 tarihli Gümrük Kanununun ilgili maddeleri ile 30.11.1960 tarihli ve 146 sayılı Kanunun; ayrıca, 19.7.1972 tarihli ve 1615 sayılı Gümrük Kanunu ile söz konusu, Kanunda değişiklik yapan kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1. — Bilindiği gibi, halen yürürlükte bulunan 1615 sayılı Gümrük Kanununun 52 nci maddesine göre eşyanın gümrük sundurmalarında kalma süreleri bir rejim beyanından önce 4 ay ve rejim beyanından sonra 2 ay olmak üzere toplam 6 ay olarak belirlenmiştir. Bu Kanunun 52 nci maddesine göre ise aynı yerlerde bulunan ve denizyolu ile gelen eşya için 45 gün, diğer yolla gelen eşya için 20 gün içinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini gerekli görülmektedir.

Bu geçici madde ile 1615 sayılı Gümrük Kanunundaki süreleri gözönünde bulundurarak, yurtdışı bağlantılarını yapan ve nakit hareketlerini ayarlayan kişilerin yeni Kanunun getirdiği düzenlemelerden olumsuz yönde etkilenmemesi amacıyla, yürürlükten kaldırılan Gümrük Kanununun, sundurma bekleme sürelerine ilişkin hükümlerinin uygulanması esası getirilmiştir.

Bununla birlikte, yeni kanunun sağladığı avantajlardan da yararlanılması bakımından, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte genel, özel ve fiktif antrepolarda bulunan eşyanın bekleme sürelerinin sınırsız kılınması yönünde, maddeye 2 nci fıkra eklenmiştir.

Geçici Madde 2. — Bu Kanun hükümlerine göre, gümrük idarelerine karşı yükümlü veya hak sahibi konumundaki kişilerin bu Kanun yürürlüğe girmeden önce başlanmış, ancak, henüz sonuçlandırılmamış gümrük işlemleri ile ilgili olarak, bunların lehlerine olan hükümlerin uygulanması prensibi, bu madde ile kabul edilmiştir.

Maddenin devamında, kanun değişikliği nedeniyle kişilerin zarara uğramamaları veya yeni durum değerlendirmesi yapmaları amacıyla, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere, 45 gün içinde beyan hak sahiplerinin rejim değişikliği taleplerinin kabul edileceği; ancak, bu taleplerin kabulünün ceza kararlarının sonuçlarını ortadan kaldırmayacağı belirtilmiştir.

Geçici Madde 3. — Başka kanunlarda gümrük teşkilâtının bağlı olduğu eski Bakanlıklara ve yürürlükten kaldırılan 1615 sayılı Gümrük Kanununa yapılan atıfların geçerliliğini devam ettirebilmesi için, bu atıfların Gümrük Müsteşarlığı ve bu Kanuna yapılmış sayılacağı hükme bağlanarak hukuki boşluk doğmaması amaçlanmıştır.

Geçici Madde 4. — Bu Kanun ile gümrük idarelerinin denetimi altındaki eşyanın mümkün olduğunca beyan sahiplerine kullanılması amaçlanmıştır. Bu bakımdan, tasfiye işlemleri daha elastiki hale getirilmiş; hak sahiplerinin tasfiye aşamasına kadar gümrük vergilerini ve para cezalarını ödeyerek, söz konusu eşyayı ithal edebilmesine 30 gün içinde müracaat edilmesi kaydıyla olanak sağlanmıştır. Ancak, Dış Ticaret tahdidine giren eşyalar için bu madde hükümlü uygulanmayacaktır.

1615 sayılı Gümrük Kanununa göre tasfiyelik hale gelen eşya sahiplerinin de bu olanaktan yararlanmaları amacıyla Geçici 4 üncü Madde düzenlenmiştir.

Geçici Madde 5. — Bu Kanun ile gümrük idarelerinde iş takip edebilecek meslek grubu üyelerinin unvanları gümrük komisyoncusu yerine gümrük müşaviri olarak değiştirilmiştir. Bu geçici madde ile, önceden gümrük komisyoncusu veya gümrük komisyonu yardımcısı unvanlarına sahip olanların bu unvanlarını gümrük müşaviri ve gümrük müşavir yardımcısı olarak değiştirebilmelerine olanak sağlanmış; gerek halen bu mesleği yürütenler ve gerekse bu mesleği icra etme hakkına sahip olanların kazanılmış hakları güvence altına alınmıştır.

Geçici Madde 6. — Bu Madde ile halen faaliyetlerini sürdüren gümrük komisyoncuları derneklerinin, yeni bir düzenleme yapıp, bu meslek grubunun kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütlenmelerine kadar faaliyetlerine devam etmeleri ve geçici olarak uygulanacak hükümler belirlenmiştir.

Gümrüklerde yürütülen işlemlerin özelliği, buralarda iş takip eden gümrük müşavirlerinin dürüst ve güvenilir olmalarını ve idareye doğru beyanda bulunmalarını gerektirmektedir. Bu madde, bu Kanuna ve gümrüklerde uygulanan diğer mevzuata aykırı hareketleri görülen gümrük müşavirlerine verilecek cezaları düzenlemektedir. Böylece, bir nevi kamu hizmeti gören meslek mensuplarının belli bir disiplin altında çalışmalarını sağlanmak istenilmiştir. Bu kişiler hakkında yapılan incelemeler sırasında tedbir mahiyetinde yapılacak işlemler de maddenin devamında yer almıştır.

Ayrıca madde ile gümrük müşavir ve müşavir yardımcılığı giriş sınavlarının yılda bir kez yapılacağı ve her adayın en çok üç kez sınava girebileceği hususu hüküm altına alınmıştır.

Madde 246. — Yürürlük maddesidir.

Madde 247. — Yürütme maddesidir.

